

zeruko ARGIA

1976-Martxoa-28 - XXVI garren urtea 681 zenbakia

SOLSCHENIZYIN
ETA MOSKUKO URREA

BI ELE BI
ERDARAZ HI
EUSKARAZ NI

este gaiez
egin ohi dute herri hurr
onetan. Herriarekin sentitzea
ilegatze bat, helduera bat
abianpuntu ere bai. Aileg
herriak bere politika, la eliminación de un proceso, cuyas
er la valeur des écoles mate en ditu, beroiekin, eras etapas deben conducir a la de
çaises. Nous savons aussi, daiteke, Gobernua, ión de leyes injustamente limitativas
is le primaire, qu'il s'agisse de duen badaki, agint, tos derechos básicos, tales como el
ignement privé ou de l'enseñe topaketa gertatze, nión, el de libertad sindical, el de
iblic, des efforts de rénovation at ere: herria eza, ión o el de manifestación. La
ntrepris avec intelligence et pers e jakituria aberastu, a amnistia a esa tarea es
ance dans des conditions souve ver, era berri bati has
u, agindu, unak ditu, lege
errazte, biago neur

YALDY

zeruko ARGIA

Jabea:

Nafarroa, Kantauri eta Aragoi-ko Kaputxinoak.

Burlada, Kale Nagusia, 50-1

Donostia, Okendo, 22

Telf. 41-95-88

Zuzendaria:

Kaletano Ezeiza Iturriza

Antolatzaileak:

Donato Unanue, Mikel Atxaga eta L.A. Aranberri

Berri-emaleak:

M. Bujanda (Iruña), Odile Kruzeta (Eibar), L. Baralazarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakez (Deba), Alix Trueba (Karrantza), Etxetxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Ize-ta (Baztan), Uztarri (Oizartun), Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katazuri (Durango) eta abar.

HARPIDE SARIA:

Barruan	600 pezeta
Korreo batasuneko herrietan	800 pezeta
Atzerrietako beste herrietan	1.100 pezeta
Airez	1.700 pezeta
Salmenta (ale bakoitza)	20 pezeta

Moldiztegia eta idazkola:

«Graficas Navasal»

Camino de las Canteras, s/n.

IRUINEA

D.L.: 80-1963

NON ZER

BRETAINA HANDIA: WILSON BADOA,

D. Unanue 6

ALDERDI SOZIALISTAK ESKUBIRA, Bakaikoa 8

SOLCHENIZYN ETA MOSKU-KO URREA,

Martin Ugalde 9

ELIZA 10-11

BASERRITARREI LAGUNDU?, Alkiza 12

LANGILERIA 13-14

EUSKARA-ERDARA: HIL ALA BIZI 15-16-17

ISIDORO FAGOAGAREN OROIGARRI,

Etxaide 20-21

BULEBAR IREKIA 22

EUSKAL HERRIETATIK 23-25

ARTE KRONIKA, Edorta Kortadi 26-27

KULTURA GAIK 28-30

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopetia

Getaria, 10 - Urrutizkifiak: 41 77 51 - 42 27 00

DONOSTIA

ERAMAN-EKARRI'rako

AGENCIA

Transportes ALE

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Urrutizkifiak: 421869 - 427726

Iparraguirre, 8 - DONOSTIA

Transportes **anzkar s. a.**

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK
Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Eliche, Elda, Murcia,
Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid,
Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo,
Coruña, Orense eta Vigora Joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkifiak: 552850 - 552854

Apartado 1381

Donosti-Aurrerki-Kutxa

**EUSKAL IRRATI
SAIOAK**

Banen baneko azlak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea
Baserri, lur-tresnak ta abar
Torelavega'ko Perla Joan
etorriak

Baserriaren alde

**JOSE ZINKUNEGIREN
OPTIKA DONOSTIAN**
URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

YOGUR
GURELESA
GOGOZKOENA

Amnistiaren zai eta alde

Pro-Amnistia elkarteak sortzea erabaki du Gipuzkoako zenbait jendek. Martxoaren 15ean eskatu zuten elkarte hori legeztatzeko baimena Donostiako Gobernuan. 29 lagunek osatzen dute batzordea.

Herriaren bihotz barruan den irrikarik bizienetakoa, hori dugu: espetxean direnen askatasuna, AMNISTIA. Burgosko hauziaz geroztik Euskal Herrian izan zen huelga orokorrean, 1974 garrengo abenduan, espetxeratuen askatasuna eskatzen zen.

Euskal Herrian izan diren huelga eta manifestazio guztietan giltzapean direnen askatasuna eskatu izan da beti. Euskal aldizkari guztiek eskatu izan dute, dezaketen neurrian, behin eta berriz, gauza bera. Horma askotan ikusi dugu zorioneko hitza idatzirik: AMNISTIA. Profesionalen elkargoek, kultur elkarteek eta beste hainbatek ere beren hitza atera dute.

Gipuzkoako zenbait Udaletzek ere eskatu du espetxeratuentzat askatasuna. Azkenik, herriaren garrasiak kupiturik edo, Gipuzkoako Diputazioak ere eskatua du euskaldun guztion aho-bihotzetan den eskari bera.

«8.500 preso omen dira Espainian. Hoietatik 550 politiko. Eta 550 hauetatik 200, terrorista omen» Fragak oraindik orain aitortu duenez.

Zerrenda horri geroztik barruan sartu dituztenen zerrenda erantsi beharko litzaioke. Baita hauziaren zai direnena ere. Ihesegindakoak kontatuz, zerrenda are eta gehiago luzatuko litzateke.

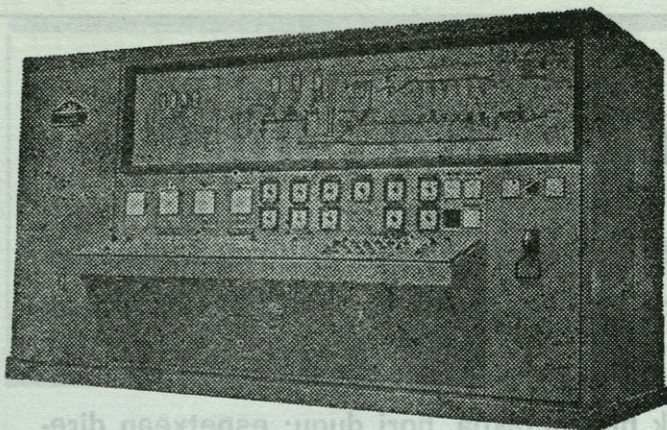
Baina Gipuzkoako Pro-Amnistia Elkarteak, Gipuzkoakoen berri bakarrik eman digu oraingoz.

103 gipuzkoar omen dira Espainiako Estatuaren gartzeletan direnak. Gipuzkoatik iheseginak, berriz, beste 500en bat.

Giltzapean diren euskaldunek, batzaz beste, hogeita bosna urte pasa behar dituzte gartzelan.

Baina giltzaperatuak bakarrik ez daude sufritzen, baita hoi en etxetakoak ere. Hoi en gurasoak, hoi en senideak, hoi en lagunak... Gartzelan den zenbaitek badu bere emaztea eta zenbaitek baditu seme-alabak ere.

Gau eta egun, Amnistiaren zai den jende asko da, beraz gure artean.

TXIMIST-INDAR SAILLA

Departamento ELECTRICIDAD

LANERAKO, BANAKETARAKO TA AGINTZEKO

TRESNAGITZA

Aparatos de maniobra, distribución y control

P.A.T. (Alemania)

«Gruak» ez iraultzeko
electroniko tresnak

CIT ALCATEL (Francia)

Zembakizko Kontrolak
Ikusgailuak

OLIO-INDAR SAILLA

Departamento HIDRAULICO

REXROTH (Alemania)

Olio-urez osatutako erabateko programa servo-regulado-
rea berekin duenak.

HYDROMATIK (Alemania)

Uraga eta uragagiltza duten motorrak neurri aldakor eta
iraunkorretan.

SIGMA (Frantzia)

Itsas lanetarako eta Obra Nagusitarako olio-urezko pro-
gramak.

INDRAMAT (Alemania)

Servo-zuzentzailea.

MERKEL (Alemania)

Urarengandik babesteko
loturak eta lanak.

FORSHEDA (Suecia)

V-ring reten loturak.

RUAL (Italia)

Goi presiotarako uraga
giltzadunak.

TUROLA (Italia)

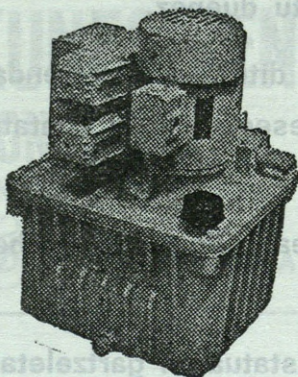
Ozkadurazko uragak.

HYDAC (Alemania)

Indar irazkiak eta
itzulerakoak.

ADA

Uztai gisako euskarriak.

Goimendi - Automatismo

AUTOMATISMO

Lantegi ta landolak:

Jolastokieta (Herrera)

SAN SEBASTIAN

Urrut. 353840 (7 ari) ta

353440 (5 ari)

Telex. 36173 GOIME E

Erakusketa eta denda:

Iparraguirre, 15. **SAN SEBASTIAN**

Urrut. 428082 ta 428025

Ordezkaritza:

VITORIA ETA MADRID

GIZON, EMAKUME ETA HAUR

MOLLARRI JANTZITEGIA

Iñurritza

Zarautz

CAJA DE AHORROS

MUNICIPAL DE PAMPLONA

SARASATE, 5

TELEFONO 224440

Onen ajentziak erri auetan dituzu:

Tudela, Billaba, Huarte-Iruñe, Etxarri-Aranaz, Txantrea,
Errotxapea, Azagra, Eneritz, Martzilla, Isaba, Huarte-Arakil,
Ensanche, Lerin, Otxagabia, Karkar, Olazagoiti, Sartaguda,
Ablitas, Milagro, Fitero, Kadreita, Andosilla ta Noain-Ber-
riain.

Agencias:

Tudela, Villava, Huarte-Pamplona, Echarri-Aranaz, Chantrea,
Rochapea, Azagra, Eneriz, Marcilla, Isaba, Huarte-Araquil,
Ensanche, Lerin, Otxagabia, Karkar, Olazaguiti, Sartaguda,
Ablitas, Milagro, Fitero, Cadreita, Andosilla y Noain-Ber-
riain.

AATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2

(Esquina Zubieta)

DONOSTI

NORK KUKURUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

...Ez. FAGOR'ek

sukaldian

SOZIALISMOA ETA SOZIALISTAK

Aspaldi esan zen, sozialismoa modan zegoela, eta oraindik ez da modatik pasa. Ez bait zen moda soil.

Sozialismoa ondo ikusita dago. Komunistek ere iadanik ez dute **komunismo** esaten, **sozialismo** esaten dute.

Han hemenka, sozialismoaren ideia zatika erne da gure artean, besterik ezin izan zitekeen bezalaxe. Estudio eta azter taldeetan, lagunarteetan, Alderdiaren batzuetan, zenbait langile sailetan, gartzeletan, herbestean. Baina jendeon artean ez zen posible komunikazio askorik. Jendeak esperentzia oso diferenteak egiten zituen han eta hemen. Influentzia eta eragipen diferenteak ezagutzen zituen. Irakurgai desberdinak eskuratzen zituen... Sailtxoka ibili behar izan da. Izkutuka ere bai, gehienetan. Ia bakoitza bere aldetik. Mota askotako sozialismoak ditugu.

Batzuek beren sozialismo parzial hortantxe gelditu nahiko dute. Beste askok, ordea, biziki sentitzen du bere ais-lazioaren eta zatitasunaren kontzientzia mindua. Eta sozialismo guziokin sozialismo bat egitea litzateke horien ametsa.

Sozialismo haundi, zabal bat eraikitzeko asmoa ez da aspaldikoa. Baina masa erakunde sozialista baten premia geroz eta gehiago sentitzen da. Asmo honek duen gauzarik okerrera bere presa eta larria da. Lehenbai lehen egin beharra dagoelakoxe, larri ibili beharko da. Baina, agian, eginkizunaren larriak jendea bizkortuko du. Egin beharra dagoena, egin egin behar da.

Hasi ere, hasi da jendea. Eta eginkizun hortan ahalik jende gehienak parte hartzea, opa dugu.

Masa Alderdi Sozialista baten asmoa ederki adierazten da ZABAL-en 9. zenbakian. Han beste gauza ederrik asko ere esaten da (gauzak hemen baino ederkiago esan bait litezke han). Garbiago ere esaten dira gauzak. Guttiagorekin konformatuko gara. Hona hemen pasartetxo bat:

«Denetan ikusten den taldekatzeak, eztabaidek eta azpikeriak, erakusten digute, euskal oldea ez dela idealismo burges ttipitik ateraia».

«Irabazle haundiena da, denek gudukatu nahi dugun inperialismoa, eta galtzaileak dira, Euskal Herriko langileak. Eta hain zuzen, langileek daramaten euskaldun olde batek behar luke batasuneko bidea laster hatzeman».

«Ordu da eztabaiden ahazteko eta indarren elkartzeko, Euskadin erakunde sozialista baten eraikitzeko».

«Inperialismoaren aurkako gudu batean, behar dira indar herrikoiak elkartu; esan nahi bait da, kapitalismoak eta kolonialismoak zapaltzen dituzten klase sozialak: langileak, artzainak, nekazariak, arraintzaleak, enpleguatuak, artesauak, komertziantek ttipiak, intelektualak, eta abar...».

Elkartzeko, lehen-lehenik elkartu nahia behar da. Baina ez da aski, nahi izatea. Behar da, baita, diferentzien sustraiak bilatu, diferentziok argitu eta onartu, elkartasuna oinarritu ere. Alderdi Sozialista horren barnean pentsamentu diferentziarik aski beharko da, gorri-gorritik larroxa-gorriaraino. Politikan baturik, ez uste eta ideia orotan. Horrela jokatu behar.

Beraz, has gaitezen bakoitza bere eta besteen posizioak esaminatzeko, errespetoan elkar hartzeko. Diferentzia guti dago, elkartu ahal ezin izateko hainakorik. Merezi du, diferentziatu nahi izatea baino, elkartu nahiago izatea. Irrintzi bat entzun da mendi tontorrean.

JOXE AZURMENDI

Erria errialdea eta "provincia"

Fraga-k telebixtan esana: «provincia», errialdea edo errejioa baino lehen sortua dela.

Eta, gainera, adi-bide bat jarri nahi, eta Gipuzkoa jarri.

Bertsotan esateko: umekeria ez danez, gaiztakeria duk hori.

Gauza bat da erromatarrek bere menpean-edo zituzten lurraldeei latinez eman zien **Provincia** izena, Kristo aurretikoa, beraz; eta bestea: 1833-go azaroaren 30an **Decreto Real** baten bide makurrez España-k (eta France-n grina berekin) zatiketako puskei eman zien izena.

España-ren zatiketa honek zer hixtori-funtsa izan du?

Javier de Burgos-ek asmatu zuena: egun sentitik iluntzeraino karabinero batek egin zezakean zaldi-bidea behar zen kontuan artu kapitaletik zatiketa berriko urrutien geratzen zen erria «provincia»-n sartzeko.

Hau duk hixtoria!

Ba neurri arbitrario honekin egina izan zen Espaiñan «provincia» zatiketa.

Tokitan zegoen 1833 hontan Gipuzkoa-ko Probintzia!

Ipuzkoa, Lipuzkoa eta Gipuzkoa, aspaldi-aspaldiko erromatarren antzeko esan-nahiarekin emandako **lurralde-izena eta Tituloa** zuen, beste batzuk Condado edo Principado edo Señorío zuten neurrikoa, garai hartan Espaiña-ko eguzki berotan Holanda-koak, eta Ameriketako Venezuela eta Trinidad, Probintziak izan ziran bezala; Ameriketako bertan, Nueva Granada, Santa Fe, México eta Perú Nafarroa-ren antzeko Virreinato izan ziren era berean.

Euskalerrria, izkuntzak eta toponimiak ondo erakusten duen bezala, erri bat izan da Prehistoriatik; X-garren gizaldian, «español» itza asmatua izan zen aurretik (ia XIII-garrenean sortu zen!) Nafarroa-ko erreinoan bilduta arkitzen ditugu euskal errialdeak; eta inongo eskualdeak izan badira gure erriko eskualdeak, Euskalerrrikoak eta Nafarroakoak izan dira.

Erria, erri; Probintzia bezalako eskualdea, eskualde; eta jauntxokeria nabarmenez, indarrez, egindako «provincia», berriz, orain ezagutzen dugun bidegabekeria hau.

MARTIN UGALDE

“Desgobernua”

K. Santamaria Ansak

Espainiako gizarte politikoaren gaurko egoera adierazteko hitz egoki bat bada —nahiz eta erdaratiko izan— Axularren euskara garbiaz: «desgobernu» hitza, alegia.

Politikazko tramankulua ez dabilela bistan dago.

Mugigaitzetasun hau ez da, ordea, harritzekoa. Ibilie ere, nola demontre ibiliteke makina hori, ez ibiltzeko eratua izan delarik?

Jakina denez ongi loturiko makineria guzti hau asmatu zenean, aldakuntza eragozteko izan zen beraren xederik nagusia.

Baldin ibilgailu bati fre-

nu super-ahaltzuak jartzen badizkiozue, eta, bapatean, motorea ahal adina txikitu, edo bera guztiz kendu, ondorena gelditasuna eta mugiezintasuna izango da, nahi eta nahiez.

Hori da, gure ustez, orain ikusten eta noztitzen ari garena.

Presaka ibiltzen denean holako tramankuluari jozte, txorakeria besterik ez dela dirudi.

Baina, desgobernu horretatik noiz-nola aterako gara?

Egunotan hori da askok geure buruei egiten diegun galdera.

BREITAINA HANDIA

WILSON BADOA

Azaria baino argiagoa eta sugea baino labainagoa orain-
go honetan ere Wilsonek denei ihes egin die. Inork gu-
tiena espero zuenean lehendakaritza uzteko erabakia hartu
du. Nekaturik dagoela, zaharturik eta gauza diren besteak
badirenez alde egitea egokiena dela esan du. Arrazoia
benetakoa den ala ez gero ikusiko da.

Pipa eskuan edo ezpainetan duela bere opil aurpegia
ahazten zaila izango da. Urte hautan guti izan dira, izan
ere, Britaina Handian gizon honek haina erasan izan due-
nik. Maitatua bezain gorrotatua baina denek errespetatzen
zuten gizona izan da.

Enpleatu baten semea, Huddersfielden —Yorskire— lan-
gile eskualden jaio zen 1916 urtean. Harraz gero egin eta
lortu dituenak batipat bere lanari esker lortu ditu. Dirua-
ren laguntzarik ez du izan. Bakarrik eta beti borrokan di-
hardu.

Oxforden egin zituen bere ikasketak eta bertako maixu
ere izan zen. Aspaldidanik izan da beraz plaza gizona.
Hogeitamaika urtez ministro izatera iritxi zen. Pitt ospe-
tsua ezik Britaina Handian mendeetan zehar ez da inor
hain gazterik ministro izan. Azkeneko hogeitamaika urte
hautan berriz beti diputadu izan da. Kargu hori sekulan ez
du galdu. Berrogeita zortzi urte zituelarik, mende honetan
inor baino gazteago beraz, lortu zuen Britainako lehenda-
karitza. Hori 1964 urtean gertatu zen, laboristak urteetan
oposizioan egon ondoren, alegia. Harraz gero, ez erabat
baino, zortzi urtez izan da Britaina Handiko lehen mi-
nistro. Marka hori ere mende honetan inork ez du ondu.

Baina, horratx, bapatean, askoren ustez, politikarako
edaderik egokienean —60 urte— dena uztea erabakitzen
du. Borrokariak borrokari uzkur egiten dio. Politikarako
bakarrik jaio zela zirudienak politika borroka utzi egiten
du. «Borroka, itxilu maite du. Gehiago eragiten dionik ez
da Parlamentuko eztabaida zail batek baino. Horrelakotan
hazi egiten da» zion bere emazteak.

Hizlari trebea, eztabaidetan mizto luzea izan du. Ha-
maika aldiz beste alderdietako politikoei probatu behar
izan dute. Hartzen zekiena ere bazen baina ematen zue-
nean edozein lurjota uzteko moduan jotzen zuen. Orain
ordea ez hartzea eta ez ematea erabaki du.

Aldian aldiko posturak hartzen iaioa izan da. Jokeraz
behin baino gehiagotan aldatu du. Horretarako Europa
Ekonomia Elkartean egin zuen jokoa gogoratzea aski da.
Oportunistatzat jotzea batek baino gehiagok beraz ez da
harritzekoa.

Wilson ez da teori zale izan. Pratikotasunak eraginik
jokatu nahi izan du. Numeroak eta datoak erabiliko ditu
erruz eta erraz. Arazoak teknikoki azaldu eta erabaki na-
hiko ditu. Gauzak ondo menderatzen dituen irudipena sor-
tuko du. Jendeari halako segurantz bat emango dio. 1964
urtean Laboristek hauteskundeak irabazi zituztenean era
honetako itxura bat sorrerazi zutelako izan zen batipat.

Wilsonen teoria zale ez izan arren badu pentsamentu

bat, ikusmolde bat. Marxismoa beti baztertu egin du. Mar-
xen «Das Kapital» ez duela sekulan irakurri aitortu ere
aitortu du. Bere burua marxistatzat duen askok aitortzen
ez duen egia da hori. Eta hori horrela dela jakiteko oso
urrutira joan beharrik ez dago gainera.

«Ekonomia mixta» deritzan sistemaren aldeko izan da
Wilson. Industriak estatuarenak egiteko zale ez da izan.
Oposizio garaian, beren batzarretan, Laboristek industria
asko nazionalizatzea edo estadutzea erabaki izan dute.
Agintean Wilson batzarretako erabakien arabera jokatu bal-
din bazen, honez gero ekonomiako indar gehienak estadia-
renak izango ziren. Baina Wilsonen, hauteskundeak urre-
rtzean, puntu horiek oso guti aipatzen zituen, are eta
gutiago, berriz, agintea lortzean. Nazionalizatzeak egin di-
tuenean ezinbestean, derrigorrez egin izan ditu. Beste bi-
derik ikusten ez zelako.

Estadua, Wilsonen ustez, denek gainetik dagoelarik,
denek onerako izan behar du eta ez batzuen probetxurako
bakarrik. Zuzengabekeri guziak jorratu behar ditu eta be-
hartsuei lagundu. Burgesia klasikoak eta aristokraziak ez
du etorkizunik, beste molde batetako jendea behar da go-
berrua zuzentzeko. Horregatik buruz ez ezik bihotzez ere
gorrotatu ditu tory jendea, Wilson sozialista baino puri-
tano gehiago izan da.

Gizon zuhurra izan da. Agintea lortzeko eta bertan irau-
teko zer komeni zen inor baino hobeto zekien. Baina bere
indarrak joko horretan galdu ditu. Tatikaz jokatu nahi due-
nak eredu egokia badu, baina politika sakon bat egin nahi
duenak Wilsonen ezer guti du ikasteko. Bere ondoren-
goari zer zama uzten dion ikusi besterik ez dago. Ekono-
mia lur jota, Rhodesia, Irlanda, partidua zatitzeko arrix-
kuan... Arazo hauek zuzentzeko Wilsonen habilitatea baino
zerbait gehiago beharko da. Hori Wilsonen ere ikusi du
eta aldegitara erabaki du. Ez da guti.

D. UNANUE

IKASLEAK IRAULTZAILE?

Frantzian, ikasleak berriro hasi dira mugitzen. Kaleratu dira eta manifestazio gogorrik egin dute. Arrazoiak betikoak dira. Irakaskuntzari gobernuak ezarri nahi dion delako berrikuntza, ez dute onartzen ikasleen sindikatoek ez eta irakasleenak ere.

Gobernuaren ustez, ikasle gehiegi omen dago. Hainbeste ikaslerentzat lanik ez omen da. Beraz, bide bakarra, Unibertsitaterako sar-bidea itxi beharra, delako «numerus clausus» ezarriaz. Bestalde, Unibertsitatea ekonomia egituretara egokitu dadin, espezializatze handiagoa ere ezarri nahi du Giscarden gobernuak.

Arrazoi hauek eta besteek, Unibertsitatearen eginkizuna aldatzen dute eta garai batetako demagogia barreiatzen. Ikasleak ez ezik irakasleek altxatu dira. Noiz arte iraungo dute? Orain oporrak direlarik, Gobernuak arnasa pixka bat hartzeko denbora badu. Gero, zer gertatuko da? Ikasleek berriro ekingo al diote? Historia berriztatzea zaila da, baina, 1968an, maiatzean gertatu zena bergertatzea ez litzateke harriztekoa.

Giscarden gobernuak ez du orain-tze giro.

FRANK CHURCH SENATOREA

Azken orduan ez bada ere, berandu xamar erabaki du gizon honek demokraten lehendakari gai izatea. Sasoko gizona da. Hainbeste euskaldun den Idaho Cityn jaioa. Berrogeitamar urterik ez du oraindik. Politikan garterik hasi zen ordea. Idahoko senatoretzat 33 urterekin hautatu zuten. Harrez gero beti hautatua izan da, gaur arte.

Baina fama azkenaldi honetan irabazi du. CIAren jokabidea batetik eta multinazionalena aztertzeak bestalde-tik, Senatuak eratu dituen batzordeetako buru da. Arrikkuzko kargu horietan beldurrik gabe jokatu da. Ipar Amerika guziaren aurrean gizon zuzen eta garbi bezala azaldu da. Gizon zuzena izatea, ordea, nahikoa ote da lehendakari izateko? Hori da denek egiten duten galdera.

Dena den, Ipar Amerikan Euskal Herriaren alde behin baino gehiagotan lan egin duen gizonak gure sinpatia osoa du. Guretzat, Euskal Herriarentzat, Ipar Amerikan lehendakari horiek arkitzea zaila litzateke.

Lehendakari gai izatea gauza bat da, eta lehendakaritza eskuratzea, beste-rik ordea. Itxaropenik ez da galdu be-har.

SADAT ETA BREJNEV

Sadatek, politikan jokalaria izugarria dela, behin eta berriz erakutsi du. Ru-soek hartu dute egurra. Egiptok eta URSSek, 1971an hamabost urtetarako egin zuten ituna, hautsirik gelditu da. Sadat izan da hausqueta hori plazaratu duena. Zenbait arrazoi eman du: eskatutako harmarik ez zitzaiola ematen eta zituen zorrak ordaintzeko epea ez zitzaiola luzatzen e.a. baina benetakoak, bestelakoak dira.

Egiptoko ekonomia hondamendira doa. Inflazioa, lan gabezia eta diru korrente gabeziak arrikkuan jartzen du Sadaten agintea. Ekonomi-laguntza be-har du. Arabeen arteko estatu atze-rakoiek lagundu diezaioteke, baina Ru-siarekin haustez gerotan. Sadatek du-darik ez du egin. Rusiarekin hautsi du eta eragozpen guziak barreiatu. Ipar Amerikak ere errazago lagundu-ko dio. Oraingoz hau atera da irabazle.

Txinak ere, bere poza azaldu du. Ez da harriztekoa. Rusiari gauza bat gaiz-ki ateratzen zaionean beti hala egi-ten du. Zergatik egiten duen jakitean dago koxka ordea.

ALEMANIAN KOGESTIOA

Bi mila langile baino gehiago dituzten lantegietan ezarriko da kogestioa. Lauren bat miloi langileri eragingo dio. Kogestioa, nahiz eta beste munduko aldaketa ez izan, Espainiako lantegie-tan ezartze hutsak ikaragarritzko zu-rrunbiloa sortuko luke.

Sozial eta ekonomiazko erabakietan, langileek parte hartuko dute. Akzio-nisten eta langileen ordezkariak, ber-din izango dira. Alde tiki bat izango da ordea, eta asko esan nahi duena gainera, komisioko buru akzionisten ordezkaria izango dela, bere erabakiak

bi botoren balioa duelarik. Horrela, langileek erabakietan ez dute gehien-gorik behin ere lortuko. Dena den, lantegiko arazoan berri hobeto jakin-go dute eta beren eskabideak hobeto planteatuko dituzte. Badakigunez, ko-gestioak arrikku bat du, langileak sis-temarekin gehiegi uztartzea alegia. Nagusiek ez dute, ordea, hori pentsa-tzen. Erabaki edo Lege horren aurka gogor egin dute.

Kogestioaren fruituak oraindik ikus-kizun dira. Lantegia eramaten langile-en erabakiak izango duen eragina ikus-kizun da.

DENETARIK

—Italian, demokrata kristauak, be-ren biltzarra egiten ari dira. Nahiko lan badute. Komunistekin elkarrikiz-kan dihardute, ez gobernuako partaide izateko, baina bai politika erabakiak aurrez jakinerazteko. Ez da guti ko-munistentzat. Pixkana agintaritzara urreratzen ari dira.

—Chirac Frantziako gobernuko le-hen ministroak eta Libiako Khedafik, elkar ikusi dute. Frantziarentzat mer-katu ederra Libia.

—Tunezko Burgibak Khedafi sala-tzen du. Nonbait, honek, hura garbi-tzeko atentatu bat antolatu omen zuen. Burgibak eman du xehetasunik, esa-ten duena egia dela erakusteko.

—Libanoko arazoa lehenean jarrai-tzen da. Franjie buruzagiak bere kar-guari heltzen dio. Libanoko guduak bederatzi hilabete dirau.

—Wilsonen lehen ministro izateari utzi dio. Nor izango bere jarraitzaile? Kargu horren atzetik dabiltzanak bost gizon badira behintzat.

—Soulov, Rusiako teorikorik haun-dienetakoak, kritikatu ditu berriro ere Europako zenbait alderdi komunista, marxismoari uko egiten ari direla sa-latuz.

—Tito, Yugoslabiako buruzagia, Por-tugalen izan da. Portugaleko ezker-ra-rentzat laguntza ederra. Otelo Carval-ho, lehenbiziko aldiz kalera atera de-nean, Mitterand agurtzeko izan da.

—Rodesiako zuriak geroz eta gaiz-kiago. Smidt jaunak Bretaina Handi-ari laguntza eskatu dio.

Alderdi

Sozialistak Eskubira

Bretaina Handiko Alderdi Laborista ia kalean geratu zen, azken Parlamenduko bozetan. Parlamentuko maioriak uko egin baitzion, eta behin maioria galduz gero, hauteskunde orokor berriak egin behar izaten dira.

Martxoaren 10ean, Wilsonen gobernuak aurkeztutako presupuesto gutxitzeko proiektua eztabaidatu zen Parlamentuan, eta, azkenez, proiektu horren aurka, diputatuen maioria ateraz, ezkerreko laboristak ere proiektu horren aurka agertzen zirelarik.

Gauzak horrela, Gobernuak, hurrengo egunean, konfidantzazko boza eskatu zion Parlamentuari, konfidantza hori gabe ez baitago gobernatzerik.

Botazio hortarako oposizio guzia bizkor mugitu zen. Konserbadoreek, eskoziar nazionalistek, e.a-k, uko egin zioten gobernuari, baina ezkertiar laboristek, bezperan aurka bota zutenek, alde eman zuten beren boza. 17 diputatu gehiago ateraz ziren gobernuaren alde, oraingoz, gobernuaren egoera, lasaitzen delarik.

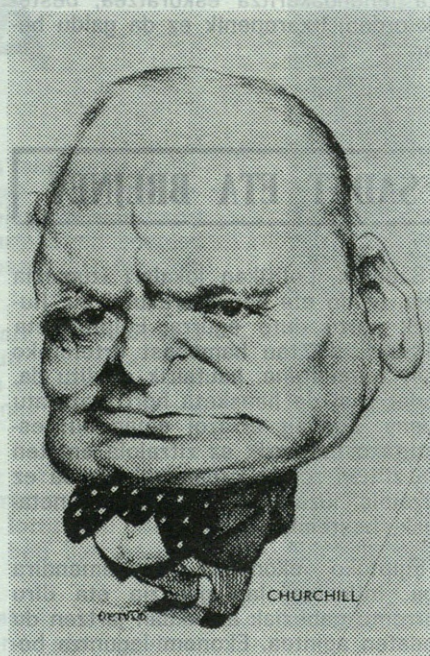
Baina, zer gertatzen zaio Alderdi Laboristari, era hontan zatitua agertzeko?

Mende hau hasi arte, Alderdi Laborista ez zen sortu; ingeles langileak ez zuen alderdirik, bakarrik sindikatoak zeuden finkatuta, rebindikazio mailan. Adibidez, 1885ean 500.000 langile zeuden sindikatuta eta, 1900ean, multzo hori 1.250.000 iritxia zen. Konparazio bezala, urte hontan Frantziako C.G.T. ek 121.000 besterik ez zuen.

1900. arte ez da sortzen Langileen Ordezkarien Komitea. Komite hau izango da alderdi autonomo bati bultzatuko diona eta, gero, Alderdi Laborista izango dena. Alderdi hau osatuko duten taldeak hiru dira printzipalki: zenbait sindikalista, tabiano batzuk eta sozialdemokraten federazioak, azken hau marxista zirelarik.

Alderdi Laborista inoiz ez da alderdi radikal izango, Espainiako Alderdi Sozialista izango zen bezala, nahiz orain honek, nahiko eskuinean, ederki jokoa egin.

Lehenbiziko Munduko Gerla bukatu zenean, Ingalaterra, Europako beste Erresuma guziak bezala, izugarriko inflazioak jo zuen; libra errearekin zuen paritatea, galtzen ari zen, inflazio hori zela eta. Paritate hori gal ez zedin, Churchill, Haziendako Ministro zelarik, 1925ean, ekonomia deflatatzea erabaki zuen, ondorio bezala libra errearekin konparaturik, irabazi egingo baitzuen alde batetik eta bestetik exportazioak ugartu egingo baitziren.

Politika hori ezarri gero, langile-riaren alokairuak jaitsi beharrean gertatzen dira. Alokairu jaiste honen aurka langileriak bere haserrea agertu zuen, eta 1926ko apirilaren 30ean grebara jo zuten.

Maiatzaren 3an greba orokorra hasi zen, eta ekonomia guzia geratu zen. Bai Sindikatoak, bai Alderdi Laborista ez ziren ausartu botere politikoa hartzen. Hala zelarik, maiatzaren 12an, Sindikatoetako burokratek langileria lanera joateko agindu zioten. Berrito, langileriak botere politikoa hartzeko posibilitate bat galtzen zen.

Alderdi Laboristaren joko honek ez gaitu batere harritzen, zeren bere politika, beti, iraultzaren aurkakoa izan baita. Joko berdina, guk ere nabari izan dugu Espainiako Alderdi Sozialisten aldetik. Adibidez, PSOE orain baino ezkerregoa zenean, langileriaz horniturik egonik (orain legegionez bakarrik osatzen dute), joko berdina egin zuen 1934ean. Garai hartan Asturiasko langileriak eskualde hartako botere politikoa hartu zuen, eta «komuna iraultzalea» deklaratu zuten, PSOE Espainiako erresumako beste eskualdetan ezer egiten ez zuelarik. Gero, represio dena Asturiasko langileen gainera erori zen.

1926ko errebolta gero, Alderdi Laborista zenbait aldiz gobernuan egonda, baina, bere politika, empresa batzuk nazionalizatzeak kanpora, ez da

ezertan gehiago finkatu. Beste aldetik, Ipar Amerikatarren lankiderik onena bihurtu da.

Bere azken egintza zera izan da: Haziketako (edukazioko) presupuesto gutxitzea, azkeneko aldiz boterea hartu zuenean egindako promesa, hankaz gora botatzen zuelarik. Hau dela eta, alderdi barruko ezkerre haserratu egin da; honek Wilsonen gobernuaren arriskuan jarri zuen, nahiz, oraingoz, arazoa berriro konpondu den.

Badirudi, egunetik egunera, Bigarren Nazioarteko alderdi sozialista guziak, eskubira doazela. Hori ikusteko hor daude Ingalaterrako, Alemaniako eta Portugaleko alderdiak, Ipar Amerikatarren besoartean sarturik. Batzuen ustez, CIAk ere alderdi hauei, laguntzen omen die. Ni ere ez nintzateke harrিতoko hala izatea, zeren mundu kapitalistari eta multinazionaliei, batipat, estabilitate politikoa eta langileria- ren umiltasuna eskeintzen baitizkiete.

Gure artean ere, euskaldunen artean batipat, PSOE holako joko berdintsua egin nahiaz ari da, nahiz beste maila batzuetan izan. Oraingoz, geure ordezkaritza lortzea izango litzateke «para hacer Euzkadi socialista».

Gero, gure ordezkaritza lortzen duenean, Ipar Amerikatarren eta multinazionalen pean ezarriko gaituzte, baina sozialismoaren izenean, Ingalaterran eta Alemanian bezala, noski.

B. BAKAIKOA

Ez dut ulertzen ongi: Espainiako te-
lebixtan euskeraz egin ezin diren mi-
tinak, rusoz, bai.

Erdaldunei itzultzaile ohea jarriko
genioke gainera.

Joan den larunbateko «Directísimo»
hori, irain bat izan zen.

Ez, ordea, TVE-k Solschenizyn-i eman
zion alde nabarmen eta arrigarri ho-
nengatik bakarrik; baita Nobel-saritua
izan den idazleak non, noiz eta nola
esan zituenagatik ere.

Eta agertu nahi ditut puntu batzuk:

1 —

Lehendabizi, esan zituenak esan zi-
tuen tokian eta garaian esatea errax-
keria bat izan zen. Erraxkeria da, nere
ustez. Solschenizyn-ek, eta honen
erriak jasan dituen nagusikeriak sala-
tzerakoan, gainontzekoak sufritu ditu-
gunak eta sufritzen ari garenak ezer-
uts-putzak direla esatea.

Intelektualak eta idazle bideak lehe-
nik gizon-bideak izan behar dute, eta
erraxkeria hau ez zait gizon-bide iru-
ditzen.

2 —

URSS-ko nagusikeriak salatzea bere
giza-barruaren eskubide jatorra denez
beste, gainontzekoentzako erakusgarri
bezala jartzea ere legezko iruditzen
zait; baina guk ezagutu eta sufritu du-
guna, eta berak sufritu eta ezagutu
ez duena, gure muturrera utsa balira
bezala (eta guk erabili ezin dugun bi-
de batetik) gure kalterako propaganda
lez botatzea, ez da giza-bidea.

3 —

Hemen arkitu duen askatasun na-
barmen bera arki dezake hemendik
Errusi-ra joan eta bost-sei uri nagusie-
netan pasiatzen erabilia duten batek.
Fanatikoak eta kontenta-errazak dene-
tarikoa dira.

Jarri dadila Solschenizyn gure to-
kian, baina Errusian bertan.

4 —

Egin zuen beste zerbait ere ezin da
gizonki egin, nik uste.

Kantzer bat sufritzen ari denak ezin
dio tisiko dagoen beste bati honen
gaixotasuna eta minak ezer ez direla
esan. Gose-egarri asko pasatzen ari
den batek ezin dio gose-egarriak da-
goenari honen hoiek ezer ez direla
esan.

Erusia-ko gaitzak, konforme; ez du-
gu hemen gaitz txar hori zurituko.

eta Mosku-ko urrea

Martin Ugalde

Baina, zergatik joan berria den-edo
basa-nagusiak modan jarri zuen «ko-
munismoa edo ni» autamen derrigo-
rrezkoan jarri behar gaitu gu?

Arras kantzerak jota edo tisiko
izan behar ahal dugu derrigorrean?

Osasuna bilatu eta arki nahi dugu
guk.

5 —

Gainera, nolatan liteke intelektual-
idazle batek, aitatu zituen jan-edan-
jantzi-konsumismo hortan bakarrik ge-
ratzea? Non dira honek bestetan ain
minki erakutsi dizkigun gizon-erri es-
kubideen eta izpirituaren beste balo-
reak?

Zera ere esan bait zigun: gure gu-
da, kristau ezpirituak irabazi zuela!

Eliza bera ere jo eta pasa du ho-
nek!

6 —

Solschenizyn-ek, nere ustez, fede
onez badabil, ekilibrioa galdu du; eta

fede txarrez badabil, berriz, gurea, gu-
re fedea, galdu du.

Nik behintzat ezin dut inolatan ere
idazle-gizon hau orain dela 24 ordu-
ko begi beraz ikusi.

Batetik, gure 40 urte luze-makur-
ikaragarri hoiek inorentzat propina
txar bat besterik ez dira gure mutilak
jasan dituzten zigor, espetxe, erbes-
teratze, makurtze, neke-min, ixilpe ilu-
nak eta Solschenizyn-ek ikusi ez di-
tuen beste urdailetakoak diren gose-
egarri asko eta asko, gure imutuaren
extuenetik ari zaigu esaten: gu prime-
ran bizi gara. Eta, bestetik, Blas Piñar-
Girón eta Konpaniak ezin zituzten
bere interesak esku obetan jarri;
Mosku-n dauden urre gorriak ezin zi-
tuzten obeki inbertitu; ara nola erru-
sitarrak, lehen armak exkax-urri, ga-
lesti eta zahar-txarrak bialiaz gainera,
nola orain gizon hau bialtzen diguten;
Franco eta ondorengoan kartzeletan
egon diren mila-eta-miletatik batek ere
ez du errusitar honek TV-bidez itzegi-
teko izan duen aukerarik izan.

Solschenizyn-ek badaki, ikusten de-
nez, zer sufritu duen eta zer nahi
duen; guk ere bai gu non-zeretatik
pasa garen eta nora joan nahi dugun.

Ez da orain kanpoko, ez gorri eta
ez zuri, guk gauzak nola ikusi behar
ditugun esateko inor.

7 —

Idazle den gizon batek, batez ere
egia eta zuzentasuna behar ditu zain-
du.

Askotan gizon den politiko batek
egin ezin duen hau da gizon den idaz-
le bati dagokion lan nagusiena. Eta
egia hau, ahal duen osoena behar du
esan, eta ez noiz-non komeni zaiona
bakarrik. Gizona, idazle denean, beste
lanetan ari direnen antzera, egon li-
teke oker; baina egi-bila ezin da errax-
kerietan geratu. Eta egiak agintzen du,
batek ikusten duen egia alde egi-
terakoan eta egiteagatik, ez duela gai-
nontzekoen egia zapaldu behar; na-
gusikeria bat salatzen duenean, gai-
nontzekoak sufritzen ari direnak ere
salatzeko eglnbidea duela, eta egiten
ez badu, ezin dela behintzat bidega-
bekeria alde atera.

Batez ere egin ezin dena hau da:
bakoitzari min ematen dion nagusike-
ria zurituz; eta, gainera, hau dena guk
itzegiteko behar eta lor-ezina dugun
aho batetik esanaz.

Balore orokorrak non dira! Arriskua
eta gizatasuna non!

Mosku-ko urre guziekin ere ez dio-
te Solschenizyn-i gure zanpatzaileei
egin dien propaganda nabarmen eta
lotsagarria hau ordainduko.

ELIZAREN BERRI

Amunsa

APAIZ BATZARRE BATEN INGURUAN GASTEIZEN

Denok dakigu, gutxi asko, martxoaren 3an Gasteizen gertatuaren berri: lau hilik, hainbat zauriturik, eta ondorengoak: huelga orokorra Euskal Herrian, eta Basaurin beste bat hila, e. a.

Arazo horretaz bazela zer azterturik eta, bi batzarre nagusi (besteren artean) eginak dituzte Hego Euskal Herriko lau herrialdeetako apaizek.

Baliteke, lerrokada hau irakurlegoaren eskuetara baino lehen, azterketa horren mamia ezaguna izatea eta zabaldua. Dena den, ez da ene asmoa hori ezagutzera ematea.

Mami horren ernalkuntza garaian gertatu zenbait zipriztin komentatu nahi nuke soilki.

Lehenengo puntu bitxia, batzarre nagusi horietako bigarreanean, hauxe izan zen: «apaiz talde honek noren ordezkaritza du»? zihoen Bizkai aldeko zonen batetako arduradun batek. Puntu horri buruz asko luzatu zen eztabaida. Gehitxo, dudarik gabe, funtsik gabeko puntu horri eskaini zitzaiona; geroago, garrantzizkoago batzu arin pasatu behar izan bait ziren.

Beste puntua, aski biziro eztabaidatua, nazional arazoa izan zen. Azterketan (uler bedi: dokumenduan) nazional arazoari aski leku ematen ote zitzaion zen kontua. Agian, denbora gehiago eskatzen zuen puntu honek.

Beste puntutxo asko harrotu zen puntu nagusi horren jirabiran: Gasteizko istiluetan euskal oligarkiak ukan

duen partea, euskal erdi mailako jendeak langileriaren huelgari eman omen dion laguntza koskorra, alderdi politikoek (nola espainolek hala abertzalek) huelgan parterik ez hartzea...

Esan nahi zuen zenbaitek, huelga hortan euskaldungoak ez duela partetik hartu. Defentsiba konplexuak sortu bitxikeriak ziratekeen, baina horrelakoak atera ziren.

Duda askoren gelditu nintzen, eta galdera askorekin mihin puntan. Honela biltzen ahal nituke guztiak: Gasteizko langileriaren ekintza hori ez ote da, bileran esanak kontutan hartuz gero, aitarik eta amarik gabe sorturiko haurra?

Horixe ateratzen ahal litzateke alipatu eztabaida ximple hartatik.

Bazirudien, zenbait arabar apaizek ez duela gairiditu oraino harako hura: «nosotros somos alaveses», «nosotros somos navarros», eta euskaldunak zenbait gipuzkoar eta bizkaitar bide dira soilki. Edota beste hau atera zitekeen: ekintza haren jatorri eta prozesoa espontaneismo hutsean jarri nahi zituela zenbaitek: perretxikuak bezala, gauetik goizera sortua bide zen istilu hura guztia; ez bide du inportantziari Gasteizko langileriaren ekintza hortan, gaineratiko Euskal Herri osoak bezala, Gasteizek eta Araba osoak azken urte hauetan bizi izan duen zoriak.

Hortakotz, zertan ibili Gasteizko gatazka eta istilu horiei buruz, hondo-hondoko kausen bila, salatzekotan?

Horrelako zenbait atera zitekeen alipatu bigarren bileran zenbaiten posturatik. Dena den, gehiengoaren postura bestelakoa zen. Euskal Herriak jasaiten ari den zoriaren ezaugarri nagusi bat besterik ez da izan Gasteizkoa. Eta hartu ere, halaxe hartu du euskal herri osoak huelga orokorrera jotzean.

Euskal oligarkiaren kasua erdi mailako jendearena, Gipuzkoan eta Bizkaietan eta Nafarroan... bezalaxe da Araban ere: ezabatu eta gairiditu beharrekoa.

EZKONTZARAKO ADINA

Erromako Aulkiak eta italiar Estatuak akordio bat egin berria dute ezkontzarako adinaz. Aurrerantzean, 18 urte izango bide da Italian ezkontzeko adinik behearena.

Orain arte, konkordatoaren arabera, gizonezkoentzat 16 urte, eta emakumezkoentzat 14 urte zen.

Berri horrek gure artean zer pentsaturik sortu behar luke. Jende asko bait dago gure artean, oraino ere, gazte bat haundun geratu dela, eta soluzio bakartzat ezkontzea duela esaten diot. Hor dauzkagu hainbat kasu, 15, 16, 17 urtetan ezkontzen direnenak.

Eta horrelako aholkulariak dira gehienik eskandalizatzen direnak, hain gazterik ezkondu beharrean gerta ez daitezen, norbaitek neskatilei gaztetxotatik pastilak hartuz ihardun daitezela esan diela entzutean.

Bizitzako bitxikeriak! Ebanjelioan ere askotan irakurtzen da Jesusen inguruan jende mota batek bere arropak urratzen zituela.

Politik egiten duten apaizak, nor dira?

Gaur egunean, gure inguruko jende talde batzuen artean, apaiz asko politika egille direla salatzea, modan dago: Ebanjelioaren erakusle izan beharrean, marxismo eta komunismoaren aldeko politikari aurreralariai ditugu. Apaizok, dioetenez, Kristo bera ere Marxismoaren Igarle-Profeta bat egin digute; Demagogiazko hitzalditarako darabiltzate pulpitoak; erlijio erakusketak giza-bizitzarako (humanismo baterako) baizik ez da; Pastoral ordeze terrorismoa darabila beren batzarretan. Nor diren SALATZAILLE hoek? Burges haundiak, kapitalisten Buru direnak, herri pakea (Orden público) gauza guziena gaitetik gorde nai dutenak, agintari direnen alde jotzen duten eguneroko Periodikuak, klerikalismoz leporaio kutsatuta dauden kristau-taldeak eta Elizako Agintari Nagusi batzuk. Beren itsumena «APAIZ HARRAPAKETA» egitea iritxi dira bai Hego Ameriketako herrietan eta baita BERTAXEA-

izatea, Eliz ofizialak politikoko agintariekin daukan uztarri estua, giza eskubide nagusiei (elkarteak, opor-huelgak, pakezko manifestazioak, langilleak aurrerutako Sindikato libroak egiteko askatasuna) egin ohi zaien zapalketa latza. Egiaztatu eta salatu dute, bai, daukagun egitura gogorra; kaleetan egin heriotzak, kaleko manifestazio pake-tsua bere baitan poliziak itotzen, bahitu eta detenuak komisarietan gogor hartzeak, politikoko presoak daramaten bizitza tristea eta itxura hutseko zuzentasuna egiteko zenbait hauzi.

Gertakizun hauen aurrean, hona hemen gure pentsaera.

Ezin uka apaiz batzuek, bete betearen herriko politikan sartu direla. Nahi ta nahi ez aitortu beharrean gara. Era berean ordea uka eziñeko gauza da Espainiako Eliz Ofizialak, Espainiako gerla hasi zenetik gaur arte, 1939garrengo gerla irabaztailleen rejimen politikoari bete betearen eutsi diola eta

regatik Espainiako legedi guziak Elizaren erakutsietan argitu eta babesturak behar dute izan. Elizaren erakutsiak bat datozen legeak egitera behartua dago Espainiako Estadua: kompromiso honetan Estaduak jarraitzen ote duen zalantzan gaude, ordea. Horregatik harritu egingo ahal gara gaur eguneko apaizek egiten dituzten salaketa eta erantzunekin, beren ustetan, Elizaren erakutsien oinarriekin bat ez badatoz Estadua lege eta jokabideak? Goi maillako Eliz Agintariak, apaizak bezain aske eta libro balira, eta bat batera Estadua puskatu nahi ez duten uztarririk gabe arkituko balira, POLITIKA EGILLE BEZALA SALATUTAKOAK, ez ote lirateke izango Gotzaiak ber berak?

3) Parregarri da benetan Gotzai batzuek politikari bezala salatzea apaiz batzuk, Kortasetako Diputadu diren bitartean Espainiako Gotzai batzuk. Kortasetako Diputadu izatea, ez ote da politika haundienetakoa egitea?

4) Politika egille ziren apaizek beti izan dira Espainian; Apaizak egiten duten politika Gobernamenduaren aldekoa bada, ez dira kezkatuko ez Gotzai eta ez erabateko kristau konserbadoreak ere. Horregatik zioen Jaime Causo Pinedok Nueva Vidan: Ez dut ezer kompenitzen; Elizak ez duela Politikarik egin behar entzundakoa, galdetuko dut: Zer Politika galazten du Elizak? Zurea, zuk egiten duzuna ala besterena?

5) Behar bada ohar txo au egingo zait: Sotanakiko Apaiz Konserbadoreak kristauki jotzen dutela Estadu-legeak obedituaz eta nahiz politika nahiz gizarte arazo orotan Rejimenaren jokabideak onartuaz; batekoz bestera egiten dutela praktikako apaiz aurrelariak: Gogor ekin Rejimenaren aurka eta elkarrekin bizi ahal izateko Rejimenak eraturako lege batzuk ere hautsi eta oinperatu.

Eta zergatik ez horrela joka? Demokrazi-askatasunari dagokion agiri agiriko eskubidea da horrela jotzea. Inor ez dago, gaitiera, bere baitan zuzen ez diren legeak onartzera behartua; ez eta ere gizonari dagokion eskubideren bat hausten duen legea. Hau ez da politika egitea; hau gizon libro eta aske izatea da; hau kristau izatea baizik ez da.

Hau politika egitea bada, zuzen ez dena, zuzentzat harturik, beti isillik daudenak, politika egille haundiagoak dira; politikari haundiagoak Kortasetan eta Estaduko beste instituziotan parte hartzen dutenak; politikari haundiagoak uztarri eta gezi ikurrak beren bularretan ezartzen dituztenak. Apaiz aurrelariak politika egille badira, besteok ere politika egiten dute. Hontan datza desberdintasuna: Batzuek Agintaritzaren eskuan dutenen alde dagitela beren politika eta besteak berriz oposizio aldetik daramatela politika ekintza.

AROSTEGUI

«Consejo de Estado»rako zina egiten

GO ere; eta hori delata apaiz asko beren herrietatik ersbesteratu dituzte eta beste asko urteetarako gartzela tristan sartu. «Konkordatoaren kartzela», apaizentzat bakarrik, 1968garren urtean iriki izan zen.

Hau guzia horrela izateko, zer gertatu da gure artean? Inolaz uka eziñeko gauza hauxe da: Beren barruak hala aginduta, kristauari dagozkion erantzukizun eta kompromisoagatik, apaiz askok biziki parte artu dutela bai gizarte arazo borrokan eta baita Espainiako politika-kezketan ere, beren buruak, Ebanjelioaren aginduz, behartsuen alde jartzen zituztelarik. Beren herriaren eta langilleen eskubideen alde kementsu jokatu dute, gaitzetsiz eta kondenatuz hitz eta egitez zuzen ez ziren lan-sari, jornal kaskarrak, barne-muñetan nazioko kapitalismoak daraman gaiztakeria, ikasketan guziak berdin ez

biziki rejimen horren alde jokatu duela. Hori ere politika egitea izan da. Eliz Ofizial horren jokabide hori kaltegarri edo ongarri izan den, ez goaz epaitzera. Bakar bakarrik adierazi nahi dugu Rejimenaren alde bete betearen Elizak jotzeak, ondorio izugarriak ekarri dituela eta gaur eguneko apaizak bakarrik ez direla izan politikari. Lehen ere izan zirela alegia. Horixe, batekoz bestera gaur gauzak gertatzen dira.

2) Egia da Eliza ez dala Politika egiteko sortua. Egia da, baita ere ordea Elizaren jokabide eta erakutsiak zer ikusi haundia dutela politika eta gizarte arazoekin, eta erakutsi eta jokabide hoiek indar eta presio haundia egiten diela politikari. Batez ere Elizak politikaz zer ikusi haundia Espainian dauka; Bere egituraz katolikoko deitura baitu Espainiako Gobernamenduak; ho-

Tolosako ferian astelen arratsaldez dozerndiren bat lagun elkarrekin kontu kontari gaudela, nik galdera hori egingo banu, denak baietz erantzungo lukete: baserritarrei lagundu egin behar zaio. Gobernuak lagundu behar diola, eta baserriari eusten, baserritikan bizitzen, baserrian bere eguneroko jorna irabazten lagundu behar diola ere, gehienek esango lukete, nik uste.

Baiña hortik zehar beste haize batzuek ere jotzen dute. Beste iritzi batzuk ere badabilta. Guretzat hain garbi dagoen gauza, denak ez dutela guk bezala ikusten jakitea komeni zaigula derizkiot.

Izan ere, zenbaitek, ea gobernuak zergatik lagundu behar dion nekazaritzari, galdetuko dizu, eta holakoari arrazoiez erantzuteko ere prest egon behar dugu.

Gaur askok, ez dute ontzat ematen, bat besterik baino gehiago babestea, bati besteari baino gehiago laguntzea. Denak berdin behar omen dugu eta... azkarrena bizkorrena!!! ahal duena aterako da aurrera.

Zenbaiten iritzi inori laguntzekotan industriari lagundu behar zaio; industriak baitakarki aurrerapena. Nekazaritzari laguntzen aritzea, aurrerapenerako traba da. Nekazaritza aurrera atera ezinik aritzea, industrian erabili behar liratekeen diruak eta indarrak alferrik galtzea da.

Nekazaritza, bere gisara, gobernuaren laguntzarik gabe, ezin bizi bada, hil dadila eta kitto. Izan ere hauentzako nekazaria, besteak baino gaizkiago bizi den aitzakian, besteak baino atzeratuago eta pobreago delako, beti limosna eske ari den negartia da.

Honelako iritziekin eta arrazoiekin datorkigun bati, numeroekin erantzun genezaioke. Numeruok, gobernuak nekazaritza subentzionatzen gastatzen dituen milioiak, industrian eta beste sektoretan eragitzen duenaren aldean, gutxi direla azaltzen baitute.

Baiña nere iritzi arazoak ez dago hor. Sakonago jo behar da.

Nekazaritza beharrezko da, ala ez da? Nekazaritza atzera utzita, bazterrera utzita, nazio bat aurreratu daiteke ala ez?

Nekazariak berak ere jakin behar du hau: janarien prezioak altxatzeko, edota, subentzioak, primak, eta laguntzak eskatzen dituenen, limosna eske ari da, ala, zor zaion zerbait, berea duen zerbait, eskatzen du?

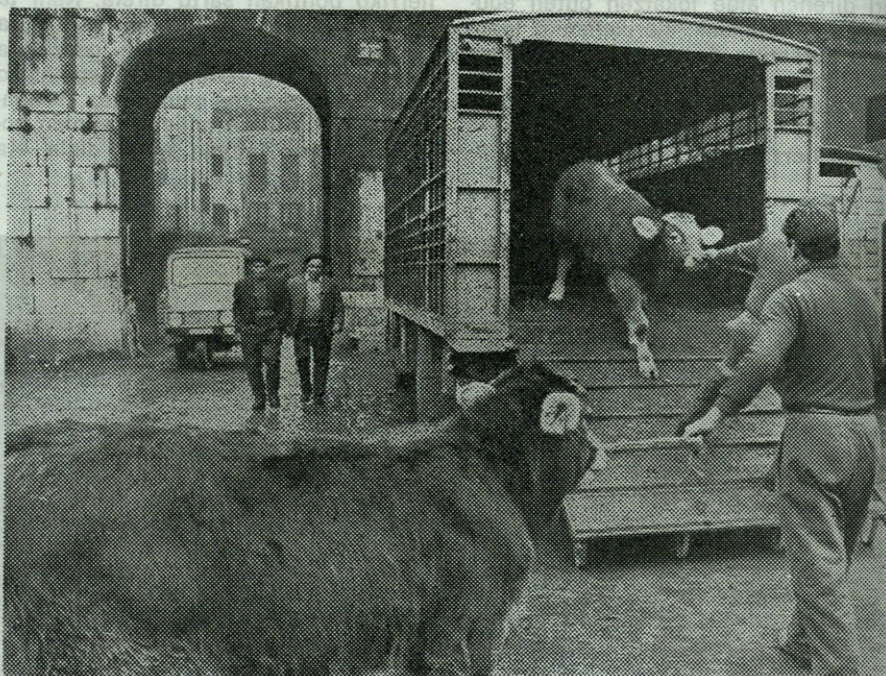
Hona oraindik orain irakurri ditudan zenbait arrazoibide:

Gobernuak, guztien ondasunen zaitaile eta partitzaile den aldetik, baserritarrei laguntzeko eta nekazaritza aurreratzeko arrazoi hauek kontuan hartu behar litzuzke besteak beste:

1.—Gizon guztiek dute nahikoa jateko eskubidea. Eta nekazariak dira berentzat eta besteentzat janariak sortzen dituztenak.

Baserritarrei lagundu?

Jose Alkiza

2.—Eskubide hori errespetatuko zaion segurantzia behar du gizonak. Segurantzi hori izateko nazio hortan berean sortu behar dira janari hoiek, denak ez bada ere gehienak. Bestela, kanpotik ekarriko dutenaren eskizian geratuko ginatke jateko, eta haiek ez ba digute bialdu nahi?

3.—Nekazarien ahorroak beste sektoretar pasatzen ari dira beti ere gutxi edo gehiago. Baserrian egindako diruarekin kalean etxabizitza erosi dutenak ezagutzen ditut nik, eta zuk ere bai, noski. Horixe da ejemplo bat.

4.—Baserrian eta baserritik seme-alabak hazi ondoren, lanerako prest direnean, kalera doaz lanera. Hauek nekazaritzaren kontura jan dute eta lanerako gauza direnean industrian ematen dute beren etekina. Beraz ordainetan industriak nekazaritzari zerbait eman behar dio, langileok prestatzea kosta zaionagatik.

Eta horrela jarri daitezke beste zenbait arrazoi.

Langile jende guztia jornalak altxa-

tzeko eske ari den hontan, baserritarrei ere altxa beharko zaiola edozeinek jakin behar luke. Ez da, ordea, aditu nahi eza baino gorri txarragorik.

Dena dela baserritarrok ere konturatu behar dugu denak ez direla gure gauzak garestitzearen aldeko.

LEKUONAREN OHARRA

Otsailaren 29an atera zen Z. A. an argitaratu zen nere lanari buruz ohar bat egin dit Andoni Lekuonak. Ez da konforme nik emandako datoein. Ho-

beto esan: Francisco Rodriguezek aterako datoak, nik bere hortantxe eman nituen. Lekuonak dato hoiek aztertu egin ditu eta kontuak ez zaizkio berdin atera. Rodriguez-ek dienez Europan Espainan baino 4,74 pta. merkeago dago litro esnea. Lekuonak atera duenez 2,06 peza merkeago. Beraz Europan esnea hemen baino merkeago dago. Baina ez dago Rodriguez-ek ateratzen zuen ainako alderik.

Bego hortan hori. Baina ohar bedi baserritarra esnearen prezioa igotzeko eskabideak egiten ari ziren garaian, ze arrazoi erabiltzen eta plazarazten dituzten batzu-batzuek.

Gainerakoan Europako prezioekin konparaketak egitea beti da arriskugarri. Lehenxeago peza jetxi zen, orain frankoa dabil dantzan. Hortaz aparte hango eta hemengo ganaduzalea ze kondiziotan lanean ari den ere kontuan eduki behar da.

Dena dela esker mila Lekuonari, gure lanak hoinbesteraino arretaz irakurtzen dituelako.

JOSE ALKIZA

Nafarroako Konbenio Orokorra

Nafarroako Konbenio Orokorrak tentsio gogorak sortarazi ditu. Frogarik behar duenak hor daduka Otsailaren 22an berrogei mila pertsona bildu zuten manifestazioa. Egun hortatik aurrera giroa gero eta beroago izan zen, grebak eta lan-oporrek egunetik egunera zabaltzen ari zirelarik. Tentsioen gailurra, Gasteizko heriotzen berria etorri zenean iritsi zen. Sindikatoan langileen ordezkarien bilkura bat zen albistea ailegatu zen unean. Lehenago eztabaida batzu bazituzten ordezkariak beren artean, Gasteizkoa aditu bezain laster, bat etorri ziren Greba orokor batetarako dela egiteko. Hurrengo goizean, bederatzietarako hedatua zegoen paroa, eta ordurako eginak lehendabiziko barrikadak eta poliziaarekin topaketak. Hamabietarako, aurpegi ezezaguna eskaintzen zuen Iruineak (eta hori, ondo ohituak gaudela aspaldi honetan edonolako istiluak ikustera): denda, taberna, banku eta, zer esanik ez, lantegi guztiak itxirik zeuden, eta jendea kalean.

Ostiralean itxura bera zuen Iruineak. Borroka honen zabalkundearen seinale bat aipa daiteke: «Nafarroako» Unibertsitatean bertan ere biltzarrek eta paroak ugari izan zirela. Zer ez zen izango Iruinean, zer ez zuen sentituko hemengo jendeak, munduan geratzen den paradisu bakarrean (Opusen etxe sainduan) ere kezka eta artegatasuna azaldu zenerako.

Greba ostegun, ostirale eta larunbatean iraun zuen. Eta noski, astelehenerako nekaturik baitziren, lanean

sartzea erabaki zen. Beste probintziak erantzuna ematen hasi orduko, Nafarroak emanik zuen. Benetan, penagarrria izan da desinkronizazio hau, sekulako garrantzia izango bait zukeen Euskal Herriaren erantzun bateratu batek.

Asteazkenean egin zen enpresarioren eta langileen arteko bilera, baina iritzia ez ziren kidetu. Edo hobeto, nagusiek ezezkoa eman zien langileei.

Ostegunean bildu zen Langileen Kontseilua. Bertako lehendakariak prestatutako izkribu batetan adierazten da ongi argi, zer sentimendu sortu duen langileen artean ezezko honen. Izkribu honen hasiera ezin daiteke klaragoa izan: «Nafar enpresarioek ezetza eman diote Nafarroako

Konbenio Orokorrari, eta eman diote modu txarrean eta indarkeriaz, pentsaera faxistari dagokion lege. Zeren ez dute bakarrik langileek proposatutako Konbenioa ezetsi, baizik eta ezes-teko arrazoin sendorik ez duenaren indarkeriaz, mahain inguruan esertze-ari eta eztabaidatzeari uko egin diote...».

Langileen hurrengo pausoa, hamarren bat egun barru, enpresa guztietako ordezkarien Asanblada egitea izango da. Asanblada honen inportantzia ikusteko nahiko da hiru milatik gora bilduko direla jakitea. Hantxe erabakiko da nola jarrai aurrera borrokan. Erne egon behar beraz, guztioi interesatzen bait zaigu han gertatuko dena.

MIKEL BUJANDA

INDUSTRIA TXIKI ETA ERDIKOIA

Eskola Armeriako lehengo ikaslearen elkartearen 25 urtebetetzea, oso onuragarria izan da, urte barruan antolatu diren egitate interesgarriez gainera, ugari izan baitira. Ekonomiari buruz orain arte egindakoa (Busca Isusi, Olarra... jaunen hitzaldiak) boro-biltzeko asmotan, industria txiki eta erdikoari buruz, hitzaldi aro bat an-

tolatu da, pentsa molde desberdinetako ekonomilari izendatuak aukeratuz bertan parte hartzeko.

Euskal Herriko industriarik gehiena kide honetakoa denez, hitzaldi hauek ez daitezten Eibar eta inguruetakoen-tzako bakarrik mugatuta gelditu, aroa osatuko duten lau hitzaldien laburpen bat argitaratuko da astero.

Lauretatik lehen, hilaren 10ean, Ramon Tamames ekonomilari jaunak eman zuena izan da. Erabilitako gaia, «Lantegi txiki eta erdikoa egungo ekonomi egoeran».

«1975 urtea, gure ekonomi kondairarentzat, inflesio puntu bat izan da. Hamabost urtetan egindako gorakada eta indartzea gutxitze baten bihurtu da. Egoera, «inflaziadun geldione» esateran laburtu dezakegu. Oinarriko oztipoa berriz ez da ekonomikoa, politikoa baizik. Kapitalen ihes egitea erakustaila dugula etorkizunerako garbi ikus daiteke. Finkatze edo Estabilizazio egitamu eman zenetik, 1975. urtea ekonomikorik txarrenea izan da, 1967 edo 1971ko krisiak baino askoz gogorragoa. Krisis politiko hau, eman diren irteera ofizialekin den idurian oinarritzen da. Molde politikoak, kondaira ikuspegitik, anakronikoa, ekonomia aldetik oligarkikoa eta teknika aldetik obsoletoa izaten jarraitzen du, gure sozial ekonomi moldearen aurrean zahartua eta atzeratua. Egoera hau, politiko moldearen eta herriaren ekonomi eta gizarte egoeraren artean dagoen aldea ebatzen denean, suntsitu egingo da.

1976ko lehengo hilabeteak epai-

tzean, inertzia garbi bat agertzen da. Pezeta jeisteak, nabaritzen zen berpizkunde txikia amildu du. Pezeta jeisteak, behar gabea, inflazioaren aldekoa eta ekonomi politikarekin zer ikusirik ez duena izan dugu. Ekonomi politika orokor bat ez dugu eta, horretaz gainera, duguna gaizki azaldua eta, herria kontuan hartu barik, egindakoa. Herria, ekonomi aldetik, helburu eta bide berezi baten behararen aurkitzen da. Keynes moldea, horrela ez den egoera bati ezarri zaio. Iragarritako fiskal berritzea, eztabaida gogorra, zerga berritze hutsean gelditu da.

Lantegi bat ezin daiteke, dituen langileengatik lantegi txiki edo erdikoi bezala sailkatu; beste ekonomi eta gizarte berezitasun batzuek askoz ere garrantzi haundiagoa dute epaia emateko orduan. Dituen atarramenduen artean, pertsona arteko harreman hobek, teknika aldetik erraztasun haundiagoa eta krisis garaian gogortasun gehiago aukera daiteke. Irabazpide eta lan ordainketan dituzten oztoporik garrantzitsuenak. Langileen eztabaidetan neurriak zer ikusi haundia du. Kide honetakoetan askoz txikiagoak izaten dira.

Ekonomi politika, lantegi haunditik

eta lantegi haundirako egina da. Hona hemen lantegi txiki eta erdikotako buruzagiek duten batasun baten behararen arrazoia. Demokrazia alderantz aldakizunik ez bada, ez da ekonomia politikaren aldaketarik izango. «Formazio Profesional», guztiz aipatua, ez da behin ere kide honetako lantegiari begira eratu.

«Merkatu Komunari» buruz ezin dugu komunitate hau ekonomikoa baino zerbait gehiago dela ahaztu. Politikari loturik da. Ekonomi uztartzeak ez lituzke oztipo haundiak azalduko. «Finkatze Egitamuekin eman zena baino txikiagoa izango litzateke oraingoan egin beharko genukeen jauzia.

Lantegi txiki eta erdikotako buruzagiek, ezer lortu nahi badute, lehenbait lehen elkar ezagutu behar dute, eta, beren neurriengatik dituzten berezitasunak, arretaz eta zehatz aztertu. Beren helburuak gogor finkatu, ekonomia politika jartzen ari den lantegi haundiarenakin ados ez diren interesak gordeaz.

Sindikato egoki baten jabe ez izateak dakarren eztabaidaren aurka, lantegi buruzagien batasuna agertzen da irteera bakar eta bidezko bezala».

ODILE KRUZETA

LANKIDEAK:

- Mikel Atxaga
- Jose A. Agirre
- Jose M. Aleman
- Jesus M. Arrieta
- Xabier Kintana
- Gorka Knörr
- Imanol Laspiur
- Xabier Mendiguren
- Patxi Zabaleta
- Jose R. Zubimendi

LIBURUAK

- I. Unibertsoa
- II. Bizia lurrean
- III. Garraioa
- IV. Komunikabideak
- V. Kirolak eta ikuskariak
- VI. Izar-arteko hegazketak
- VII. Asmakizunak eta aurkikuntzak
- VIII. Bidaia eta esploraketa
- IX. Etxabizitza eta ohiturak
- X. Lana eta artegintza

Itzulpenaren orrazketa euskaltzandiararen
izenean **Dionisio Amundarainek** egina

Xehetasun gehiago nahi baduzu galda hemen:

EDICIONES VASCAS - SERRANO ANGITA, 4. S.S.

Bidal txartel hau

Izen-deiturak

Helbidea

Herria

Probintzia

EUSKARA-ERDARA: HIL ALA BIZI

Erdarak duen hainbat eskubide eskatzen du euskarak

Hiru alditan desegin ohi da herri bat: lehenik, bere askatasuna galdu ohi du, bere buroaren jabetasuna, politikako agintea; bigarrenik, hizkuntza galdu ohi du; eta hirugarrenik folklorea.

Herri baten jabe egin nahi duen beste herri batek hiru alderdi hoiek kendu nahi izaten dizkio azpiratu nahi duen herriari. Batek beste menderatu duen edozein herritan gertatu da hori.

Euskal Herriari ere aurrena FORUAK kendu zitzaizkion. Hoiek kendutakoan galdu zuen bere askatasuna, bere jabetasuna, bere poli-

tikazko agintea. Hurrengo erasoa hizkuntza-rentzat izan zen. 1875garrenean Canovas-ek Foruak kendu zizkigunean, hala zioen «El Imparcial» egunkariak: «Foruak kentzea ez da aski, euskara kendu behar diegu orain». Ahal diren eragozpen guztiak ipini zaizkio euskarari gal dadin.

Folkloreari errazago barkatu ohi zaio, baina honetan ere izan ditu bere eragozpenak Euskal Herriak. Ididemak, estropadak, haizkora joakoak eta abar egiteko baimenak erraz eman izan dira, baina bertsolarien, abeslarien eta dantzarien saioak debekaturik izan dira behin baino gehiagotan.

Hizkuntza bat galtzeko bi bide egin ohi dira:

1) Agintzen duen herriaren hizkuntza sartu ohi da administrazioan. Irabazlearen hizkuntza da ofiziala eta nahitaez mintzatu beharrezkoa.

2) Eskolan eta irakaskuntzaren maila guztietan ere irabazlearen hizkuntza da ofiziala eta derriorezkoa.

Hori gertatzen zaion herriaz ezin dezakegu esan bi hizkuntzaren jabe denik. Bi hizkuntza eta bi kultura dira herri horretan, noski, baina herritarrek ez dira bien jabe. Eta administrazioan eta irakaskuntzan sarrerarik ez duen hizkuntza eta kultura, behin betirako galduak izango dira denbora asko baino lehen.

Horixe gertatu zaio gaztelaniari Filipinasen. Ingelesak izan du sarrera administrazioan, eta, gaztelania galdu egin dute.

Euskarari ere beste horrenbeste gerta dakioke neurri zuzenagoak hartzen ez badira behintzat. Galduta da euskara zenbait lekutan eta bizi den lekuetan ere usteltzen eta desagiten ari da.

a) Euskal hitzak urritzen ari dira. Gurasoek baino 25 % hitz gutxiago dakite seme-alabak. Zuhaitzen, arraien, piztien eta abarren izenik ez dakite gaurko haurrek eta gazteek.

b) Euskal joskera erabat erdalduntzen ari da, nahiz eta hitzak euskaraz esan erdarazko joskera dute haur eta gazte askoren esaldiek.

d) «Ikusi diot, jo diot» eta behar ez direnean, hitzetik hortzera entzuten dira. Hizketan hasi berrian den haurraren aditz formak erabiltzen ditu askok eta askok.

Irakaskuntzan euskarak sarrerarik ez duen bitartean euskara ihartzen eta hiltzen ari den hizkuntza dukegu.

Irakaskuntzan eta administrazioan lekuri ez duen hizkuntza gutxietsi egiten da. Irakaskuntzan eta administrazioan jaun eta jabe den hizkuntza ez dakiena, motz geratzen da, lotsagarri. «Euskara zertarako? Ez du ezertarako balio», esateraino lotsagarri gertatu da euskalduna.

Gaztelaniak, frantsesak, ingelesak, alemanak balio dute. Euskarak ez du balio. Gurasoak bezain motz eta lotsagarri gerta ez daitezke, gurasoek ez diete beren seme-alabei euskararik erakutsi nahi izan.

ETORKINAK

Euskal Herrira sail haundiak etorri dira kanpotik. Katalanak eta gallegoak ez dute honelako emanik ezagutu. Horrenbeste kanpotar sailean etortzeak

Jendea uholdeka etortzeak astindu latza eman dio

ia lur-jota utzi dute lehen alderoka zebilen euskara.

1863garrenean Bizkaiak 190.000 bizilagun zituen; miloitik gora ditu gaurregun. Ehunetik larogeik euskaraz egiten zuen orduan, ehunetik hogeiek bakarrik egingo dute gaur. Ehunetik larogeita hamabost euskaraz mintzatuko zen orduan Gipuzkoan; gaur ehunetik erdiak ere ez dira mintzatuko.

Hona 1950-70 tarte horretan Hego Euskal Herrira etorri zen jendea:

Arabara 30.791 etorkin.

Gipuzkoara 99.474.

Nafarroara 21.394.

Bizkaira 214.581.

Honora etortzearen errurik ez dute kanpotarrek. Beren sorterrietan lanik jarri ez dien gobernuak du errurik haundiena, noski. Euskal Herriko kapitalista haundiak ere ez daitezke garbi gera, ordea. Eskulan merkea ugalduz etorkinez baliatu dira beren interesetarako. Une bateko diru-etekinari bakarrik begiratu diote, gainera. Ez diote etorkizunari begiratu. Ez dute Euskal Herriaren ekonomia sendotzeko biderik egin. Euskal herritik kanpora diren industri haundien morroi eta laguntzaile diren industria dugu gaurregun asko eta asko.

Bestalde etorkinak euskalduntzeko biderik ez da ipini. Ehunetik bik ere ez dute euskara ikasten. Administrazioan, komunikabideetan eta irakaskuntzan bazterturik den hizkuntza bat ezin daiteke inolaz ere ikas.

Kanpotarrek erraz ikas dezaketen hizkuntza ere ez da euskara. Latinetik datozen hizkuntzekin ez du antzik, oso desberdina da. Kanpotik datozenak, gainera, euskararen eta Euskal Herriaren aurka eskolatuak izan dira etorri aurretik eta etorri ondoan.

Gaurko egiturek eta erakundeek euskararen hiltzaile izatera behartzen du-

te Euskal Herrira lanera heldu den etorkina. Langile hauek denak gureganatzen eta euskalduntzen lan haundia egin beharra dugu, lehen bait lehen, gerorako utzi gabe.

EUSKARA, ERAKUNDEAK ETA GIZA-TALDEAK

la lurrera eraxteraino erasan die etorkinek euskal kulturari eta euskarari. Baina langile hauek denak etorri aurretik ere erdaldunak ziren zenbait erakunde eta talde:

- a) Euskal Herriko administrazio guztia.
- b) Euskal Herriko dirudun haundiak.
- d) Goi-mailako burgesia.
- e) Jakintsuak eta ikasiak.
- f) Gotzai eta gotzaien inguruko kontseilariak.
- g) Erilijiosoen eskolak eta ikastetxeak.
- j) Estatuaren eskolak.

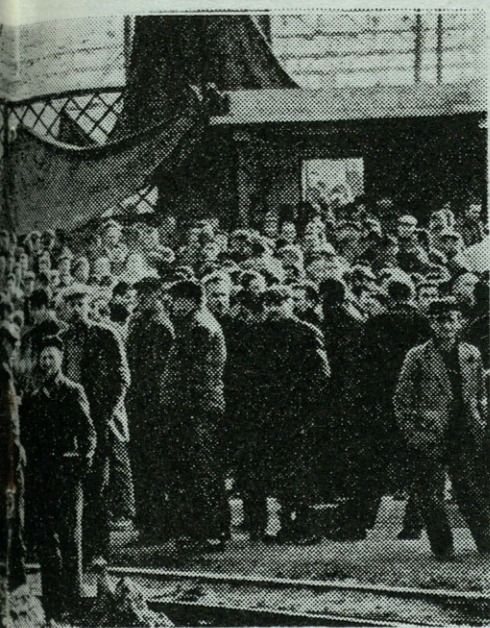
Jende arrotzu eta deseuskaldundu honek (dirudunek, ikasiek, gotzaiek, fraile eta mojek eta maixuek) euskara nekazarien eta ezjakinen hizkuntza dela sinestarazi diote herriari.

Euskal Herriari egin dioten kaltea ez da neurtzerik. Euskal Herriarentzat kaltegarri diren indarrekin bat eginik bizi izan dira.

Bestalde, Euskal Herriaren alde borroka egin duen jenderik ere izan da. Bizia eman duenik ere bai. Azkeneko gerrate guztiak galdu ditu Euskal Herriak, baina halere bizirik dirau.

Azken urteotan asko berpiztu da.

- a) Euskaltzaleak dira herri-apaizak.
- b) Erdi-mailako burgesiaren zenbait talde ere bai.

io euskarari

d) Zenbait jende ikasi (irakasle, ikasle, unibertsitateko jendea) gero eta euskaltzaleagoa da.

e) Fraileen eta mojen artean ere euskararen aldeko grina pizten ari da.

f) Nekazariak eta arrantzaleak ere —lehen beren hizkuntzaz lotsatzen zirenek— gaurregun gero eta maiteago dute.

Euskaltzaleatasun eta giro honen fruitu dira ikastolak. 1963-64garren urteetan 500 haur zituen ikastola hark 30.000 baditu gaurregun.

Giro honek eman du fruitu ugariagorik ere, ordea. Bertsolaritza, abeslariak, euskal aldizkariak, euskal irratia, liburuak, gau-eskolak, kultur asteak eta abar euskaltzaleatasun honen lekuko ditugu.

Gero eta indartsuago eta ozenkiago eskatzen da Euskal Unibertsitatea. Gero eta nabarmenago eskatzen da guzti hau sendotuko eta zuzenduko duen antolamendu politiko bat.

Orain arte guzti honen etsai izan direnak ere, hitzez bederen, aldeko agertzen zaizkigu.

ADMINISTRAZGO ARROTZA

Euskaraz ez dakien bakarra sendagilea, sekretarioa edo maixua izan ohi da Euskal Herriko herri txiki askotan. Apaiza bakarrik izan da ikasitakoan artean euskalduna herri hoietan. Eta apaiz askori asko zor dio herri hoietako euskarak. Baina euskara doi-doi zeinien apaiz asko ezagutu dute herri askotan. Apaizaren jokabideak erabaki du Nafarroako herri txiki askotako euskararen bizia ala heriotza.

Ez da azterketa haundirik egin beharrik. Har ditzagun Hego Euskal Herriko administrazzaileak:

a) 6 goitzaletatik bik bakarrik daki-te euskaraz hitzegiten.

a) Lau Diputazioetako lau lehendakarietatik inork ez daki euskararik.

d) Hego Euskal Herriko lau Probintzietan diren lau alkateetarik Donostia-koak bakarrik daki lagunartean hitzegtiko haina.

f) Lau gobernadoreetatik inork ez daki euskararik.

Jakina herriak ez du hoiekin hitzegin behar haundirik izaten, bai ordea, hoi- esku diren zerbitzari eta zerbitzuekin. Eta zerbitzari eta zerbitzu eta hoietan erdaraz mintzatzen da.

Beste horrenbeste esan daiteke profesionalen Elkargoez, Hauzo-Elkarteez eta antzekoez. Ikastetxetako, Unibertsitateko, lantegitako idazkaritzak zabalitzen dituzten ohar eta paper guztiak erdaraz izan ohi dira.

Bide honetatik, lehenxeago edo geroxeago, hila da euskara.

DIRU LAGUNTZAK

Euskal deitura duten aberats haundiek euskararen eta euskal kulturaren alde ezer gutxi eman izan dute. Aginte-mailan egon izan direnean ez dira euskal gauzen aldeko azaldu.

Euskaltzaindiari diputazioek eman izan dioten dirua oso urria izan da. Iaz arte bakoitzak bost mila duro ematen zituen. 1975garrenean bakoitzak 100 mila peza eman zituen. Lauren artean 400 mila peza, beraz.

Zein ikastolari eman diote diru apur bat Nafarroako Diputazioaz aparte. 360.382.620 peza zen Gipuzkoako Diputazioaren 1970garren urteko presu-

puestoak. 0,08 %ra ez zen iritsi euskal kulturarentzat eman zuena.

Gipuzkoako ikastolen 1972garrenengo presupuestoak 181 milioiokoa izan zen. Gipuzkoako Diputazioak 260.000 peza besterik ez zuen eman. Banketxeek 1,0 % besterik ez zuten lagundu.

Donostiako udaletxeak 200 mila peza laguntza eskaini dio aurten Euskaltzaindiari. Barcelonakoak 50 milioi eskatzen zituen katalanari laguntzeko.

Euskal Herriko lau Probintzietan 30.121 milioi bildu zituen Estatuak 1970garrenean. 8,5 % besterik ez zen bueltan itzuli. 91,96 % kanpoan geratu zen. Estatuak 1972-1973garren ikastaroan Gipuzkoako ikastolei eman dakioa 1.720.000 peza izan zen.

Udaletxeek eman ohi dutena huseria bat izan ohi da. Herri bakoitzeko ikastolari Aurrezki Kutxek emanen diotena ere milaka peza gutxi izaten da.

ERABAKIAK

Euskara eta euskal kultura hiltzerik nahi ez baldin badugu lehen bait lehen erremedio bat aurkitu behar dugu. 1975garren urriko 30ean eman zen errege-legeak ez du ezer konpontzen. Euskaraz ez dakien inor ez daitekeela baztar esaten bait du. Hori besterik gabe euskaraz dakiena baztertzea da. Diglosia egoeran jarraitzea da. Sukalde txokora bidaltzen du berriro euskara. Euskara ere erdararekin batera ofizial jarri behar da.

Administrazioan, irakaskuntza maila guztietan eta komunikabide denetan euskara erdararen pare ipini behar da. Hoietan honela sartzen ez den bitartean diglosia egoeran gaude. Garbi esanik erdarak euskara zapaltzen eta hiltzen du.

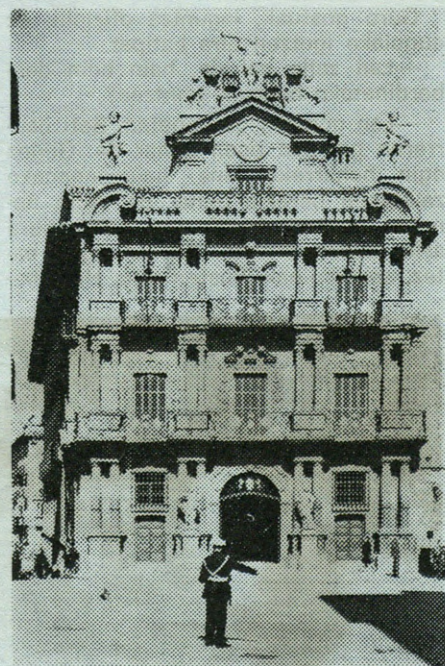
Gipuzkoan bizi direnetatik ia erdiak euskaraz badaki, baina oso gutxitan euskaraz mintza daiteke, beti bai bait da erdaldunen bat tartean.

Euskal Herrian bizi den guztiak bi hizkuntzak jakin ditzan bideak jarri behar ditugu. Administrazioan eta irakaskuntzan lehen bait lehen abiatu behar da bide honetatik.

Ekonomiaz antolamendu berezi batean pentsatzen ari diren une honetan ez dezake inork bazterrean utz euskararik eta euskal kulturarik. Euskal Herriaren alde garela jokabideetan agertu behar da, ez hitz hutsetan.

HERRIALDE

Oharra: Luis Mari Muxikak eman lan batetatik moldatu dugu lantxo hau.

Administrazgo arrotza

Urolaldeko zerbitzuak:

“Uztaro” haurtzaindegia

Urolalde honetako zerbitzuak guk nahi genituzkeen bezain egokiak ez dira. Duela hilabete bi inguru, Sendakuntza-zerbitzuaz aritu ginen. Gaurko hau, Azpeitiko «Uztaro» haurtzaindegiaz oretu eta mamitu dugu. Egungo Azpeitian, haurtzaindegia errealitate bat da. Bakarren batek, besterik pentsa badezake ere, haurtzaindegia Herri-zerbitzu izaki. Gaurko gizarteak behar beharrezko duen zerbitzua noski.

Urolaldean ez genuen haurtzaindegirik, harik eta Azpeitikoa sortu zen arte. «Uztaro» haurtzaindegia igazko urtean zabaldu zituen ateak. Urte beteko bizia besterik ez du beraz. Emakumezkoak dira haurtzaindegia honen arduradun eta gidari. Berauek sortu, tajutu eta bizia eman diote. Gizonezkoak, zenbait eskulan besterik ez dugu egin ohi.

Lan hau moldatze arren, haurtzaindegia honen arduradun eta andereño batzuekin bildu gara. Gure solaskide Lurdes Badiola, M.ª Jesus Etxeberria, M.ª Tere Larrañaga eta Inaxita Bereziartua ditugu. Guk galdetu hala, lau emazteki hauek gartsuki mintzo zaizkigu beren arazoak emanaz.

—Emakumeok piska bat zirikatze arren dizuet. ONU-k igazko urtea, emakumeen urte bezala bataiatu zuen. Zuek ere, urte honetantxe sortu zenuen haurtzaindegia. Batak eta besteak zerikusirik bahal dute?

—Nazio-arteko edo hobeki esan, Estatu-arteko emakumeen urtea eta Don Quixoteren irudimenak elkarren pareko dira. Baina ongi datorkigu zure galdera. Gu ere batzuentzat quixote burugalduratu batzuek ginen. Haurtzaindegia bat sortu behar genuela adieraziz, zenbait jenderi hurbildu gintzaizkionean, ametsetan ari ote ginen galdetzen zigun!

—Oztopo asko gainditu beharra izan ahal duzue?

—Haserako oztopoak oso latzak izaten dira. Haurtzaindegia zerbitzu berria zen bailera honetarako. Batzuen ustez gainera, gure Euskal-usadioen aurka. Amak, haurraren ondoan egon behar duela egunaren buruan, amatasuna galtzea, haurra umezurtz gelditzea, arriskua, familiaren ondarena etab leporatzen zizkiguten. Halare aurrera egin genuen harik eta gure helburua lortu arte.

—Haurtzaindegia honek, urte bete honetan nolako bilakaera izan du?

—Esan dizugu, gauza berri bati hasera eman geniola. Horretarako beste haurtzaindegien bilakaeraz ere, asko

baliatu ginen. Urte bete inguruan leku baten bila ibili ondotik, azkenean geuk uste baino mila aldiz toki ederrago baten jabe egin ginen. «Uztaro», Jesusmariatako lekaideek eskaini zizuten toki zoragarri batean dago. Mihi gaizto asko, isilik gelditu dira, gure haurren toki bikain hau ikusirik.

Haseran lau haur besterik ez genuen; gaurregun 24 ditugu. Bi andereñorekin hasi eta orain lau ditugu. Urte bete honetan ikus dezakezunez, aurrerakada sendoa egin dugu.

—Legearen aurrean nola arkitzen zarete?

—«Asociación de padres pro-guarderías» deitu lege onartutako arautegi bat badugu. Estatuaren diru-laguntza eskatzeko, legeak agintzen duen baldintza bat da hori.

—Garesti samarra ez ahal da zuen haurtzaindegia?

—Lehenbizi beste galdera bat egin behar genuke: merezi ahal du haurra haurtzaindegira eramateak?... Gure ustez haurtzaindegia egungo gizarteak behar duen zerbitzu bat da, ez besterik. Haurtzaindegia, irtenbide bat eskaintzen dio gaurko senar-emazte askori. Hortik egin behar dugu planteamendua. Guraso langileei erantzun ahal izateko da haurtzaindegia, ez kapritxoak denbora pasaketarako. Hileko kuota edo ordaindu beharra 4.000 pezeta da. Garesti?...

Gure gostuak, laguntza ofizialik ez dugulako igotzen dira batipat.

—Lan zaila hal da, hain adin desberdinetako haurrak zaintzea?

—Lan gogorra da benetan. Beti haurraren gainean egon behar da. Gogoz egin beharreko lana, haurrenganako zaletasun berezia behar da. Adin honetan haurrek berak ere gorabehera asko izaten dituzte. Astearen egun batez, sendagileak ikusten ditu. Haur ba-

koitzaren fitxero zehatz bat egina dugu; txertoa, pisua, haurraren eboluzioa etab. denak zuzen betetzeko.

—Haurtzaindegia beraz, guraso langileen aterabide; baina baita haurraren heziketabide ere?

—Haurtzaindegia eta sendia, biok dira haurraren heziketa-bide. Bata bestearen osagarri dira, ez etsai. Haurrak ez du bere gurasoenganako maitasunik galtzen, hau gure esperientziak diogu. Umeak ordu batzuk igarotzen ditu haurtzaindegian, beste asko bere sendian, bere gurasoekin batera. «Amatasun» edo amakeriaren konzeptoa galdu egin behar dugu! Ez ahal da ba egia garbia, haurtzaindegiko haurrak, ikastolara joaten direnean besteak bezain irekiak, hezituak eta jantziak direla?

—Horniduraz nola arkitzen da Uztaro?

—Piskana ari gara hornitzen. Aurten haurrak jolasten diren solairua dena berritu dugu. Haurtxoentzako sehaskak ere inguratu ahal izan ditugu. Baina jostailuen premia dugu. Haurraren heziketan, jostailuak izugarritzko garrantzia du. Batzuen borondatez ekarri dizkiguten jostailuak baditugu, baina oraindik gehiago behar ditugu. Zenbait etxetan, ganbarara jasorik egon ohi diren jostailuak, guretzat egokiak lirateke.

—Uztaro haurtzaindegia honen etorkizuna, nola ikusten duzue?

—Urtebete batean, izugarri zabaldu da gure haurtzaindegia. Etorkizunik badu noski, eta agian bailera osora begiraturik. Zeren orainarte esan ez badugu ere, Azkoitiko haurrak, etortzen dira honuntz! Estatuaren diru laguntza hori lortzeko eginahalak egiten ari gara. Beste tokitan lortzen dute eta honuntz ere, noizpait etorriko ahal da. Ikastaldi batzuek antolatzeak eta geure buruak hobeki prestatzeko ere beharrezko zaigu diru laguntza hau eskuratzea. Etorkizuna, oso astuna baina itxaropenez bete dakesagu.

Urolaldeko haurtzaindegia hau, urtebete baten buruan errealitate bat bihurtu zaigu. Hutsaren peskizan ez dute lortu noski, lana gogoz eginaz baizik. Beste bat arte.

ANATSAN

Aurreko ihardun aldiari jarraiki gaurkoan emotibidadearen beste gora behera batzuei helduko diegu.

ERREBELIOA

Era asko har ditzake. Ezagunenak aztertuko ditugu.

Oposizioa: aurka jartzea. Besteen iritzia ez onartzea. Bere adimena desarroilatuz doa. Jomuga batzuk lortzen ari da adimenari buruz, eta horrela, beharrezko zaio bere adimena proban jartzea. Bestalde zinemak, telebistak, liburuak bultzaturik balore guztiak buruz behera jarri behar ditu.

Hemendik aurrera ez du onartu nahi gurasoen esanik. Postura hauen esanahia, jan edo ibili bakarrik nahi duen haurrarena bezalakoa da: bere nortasunaren konkista. KAHN-NATHAN: Gizarteak eta familiak eratu dituen zapalketa hoiaren artean bere burua hobeiki defini besterik ez du nahi, horrela bere independentzia lortzen duelarik.

Nola joka dezakegu? KARL ROGERS: «Libre zara, baina zure alboan nauzu laguntzeko». Printzipio hau, esaten erraza da, baina betetzen benetan zaila. Gaur egun, badirudi gure gizarteak lan hontan frakasatu egin duela: adolezenteen indarrak esannahieko ekintzara bultzatzen ez du jakin.

Gurasoein borroka bat sorturik, beraien erlazioak sadomasokismo alderdita bultzat daitezke». KAHN-NATHAN: «Errebelioak gurasoen reazioa pizten duelarik, gaztetxoaren norberekiko kulpabilitate bultzatzen du eta, bestalde, bere agasibidadea eragiten du, errebelioa haundiagotzen delarik».

Askotan oposizio hori hitzez agertzen du. Batez ere, bere eginkizunaren eta prestigioaren azpitik dauden pertsonengana zuzentzen du. Insolentzia hau nahi gabe egin ohi da askotan. Denbora luzean ulertu gabe egon den adolezenteari gorroto bat sortu zaio baruan. Presio bat ezarri zaiotenean, bapatean horrela explotatzen da.

ETXETIK, ESKOLATIK ALDEGITEA:

Amestu ala egia bihurtua. Bere buroa oprimiturik ikusten duenean, askotan amesten du beste lurralde batzuetara ospa egiten duela; lurralde hoiak zorionez eta askatasunez beteak lirateke. Irudimenak atsegin bat eskaintzen du errealtatearen gogortasuna arintzeko.

Baina batzutan egia bihur daiteke. GALLIMARD: «Egoera pixu bat bizkarratzeko sortarazten du etxetik alde-

ADOLESZENTEA

ETA

EMOTIBIDADE GORABEHERAK

(II)

gitea. Erlazio bizitarako frakaso sentimendua, maitasun eza eta konfiantza falta nabari da».

SUIZIDIOA

Familiaren ekonomi mailak ez omen du zer ikusi haundiegirik. Gizonezkoek emakumezkoak baino gehiago jotzen omen dute azken muga hontara. Bavieran eginiko enkuesta batzutan ikusienez, gaztetxoaren artean 75 suizidiotatik 25 neska ziren eta 50 mutil.

Lan egiten duten gaztetxoak ikasten ari direnak baino gehiago suizidatzen dira. Bizitzaren borrokagatik eta etxeko laguntza gutxiagotatik izango da

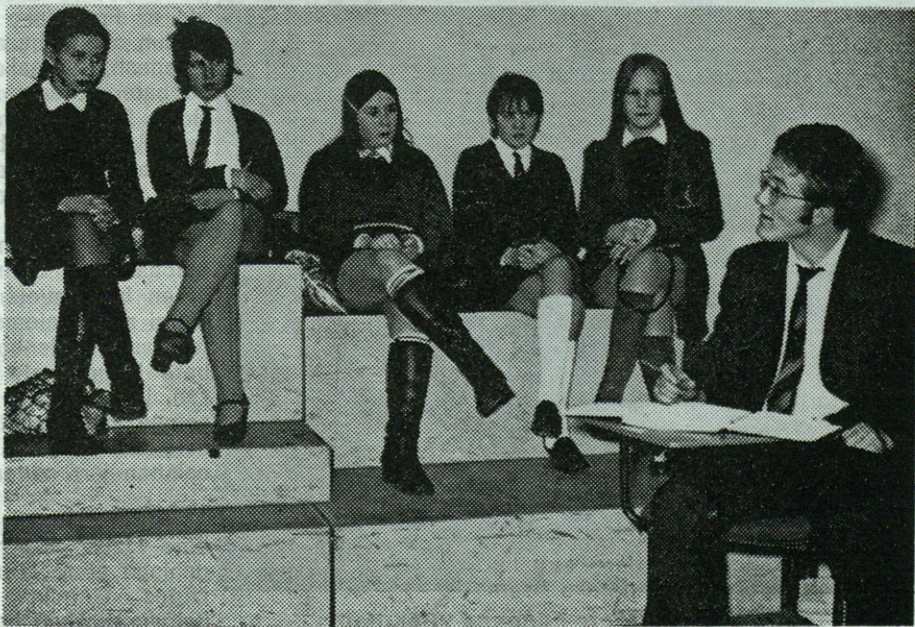
noski.

Adolezenteak honelako jokabidea, zergatik hartzen du? Adolezenteak, frakaso ondoren duen agresibidadea berarengana bihur dezake. Jokabide honen eragile bezala postura eta arrazoi batzuk aurki ditzakegu. HAIMenen pentsabideei jarraituko gaitzaizkie.

—Suizidioa norberaren destruzioa nahi duen jokabidea da. Suizida hoiengan ikusi ohi izan denez, ez dute bere gorputzaren eskema osatua eta, hizkuntza aldetik ere akats haundiak agertzen dira. Expresabide hoiak falta direlarik agresibidadea kanpora bihurtu beharrean bere destruktioa zuzentzen du.

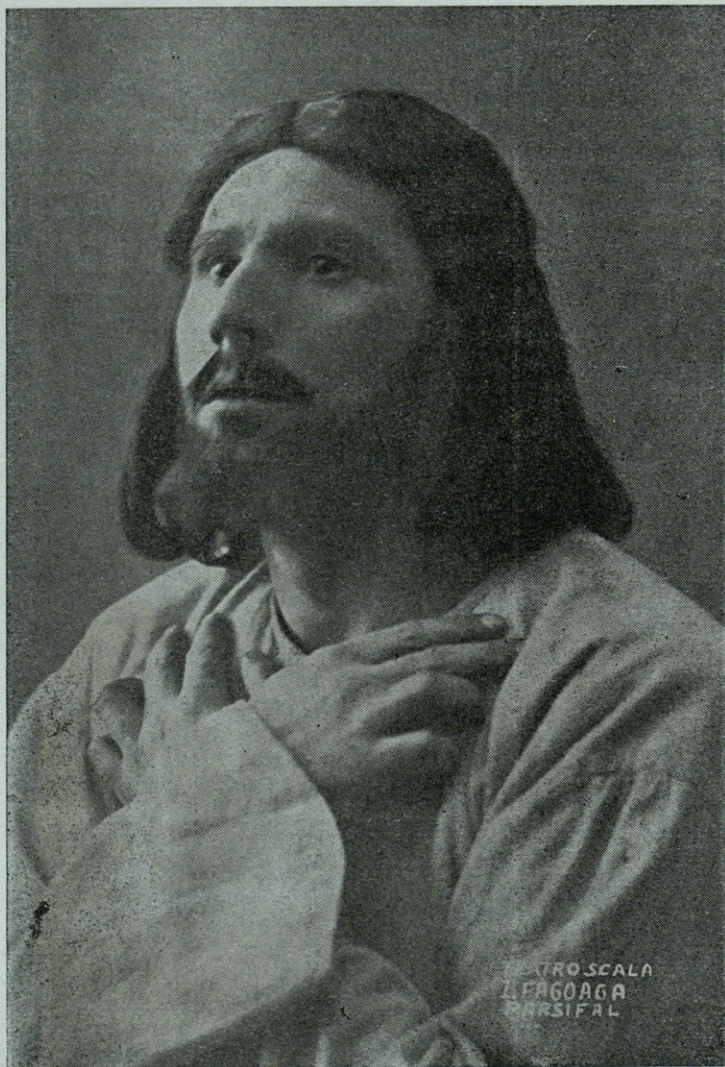
—Adolezentsia garaian ideal batzuk daude amets bezala. Bizitzak eskatzen duen adaptazioa dela bide, gauza asko alboan utzi beharrean aurkitu da. Mundu helduaren bizitza geza eta esannahi gabea aurki dezake. Depresio momentuan haurtzaroko ideal hura ezin utzirik bere insatisfazioaren babesa impulsibidade hortan aurki dezake. REMPLEIN: «Bizitz amets gozoez, errealtatez kanpo, arrisku bizi bat dute, nortasunaren ahalmenak gaintzen dituen helburu bezala, gehiegiko asmo eta nahiak sortarazi ditzake. Eta, hortik, neurosia eta suizidioa!

—Gurasoen irudi falta eta desbalorratzea. Gurasoak eta bere irudia gaztetxoaren eta errealtatearen tarteko da. Gurasoek errealtate nola onartu eta gureganatu adierazten digute bere ereduaren bidez. Falta denean, lan hori ez daki nola egin. Edo gurasoen aurka dago. Gurasoei min emateko, benganza moduan, edo egoera gaitzetatik aldegitiko, soluzio hortara jo dezake.

Isidoro Fagoagaren oroigarri

Isidoro Fagoaga artista handia, musikaren eta literaturaren munduan hain ezaguna zen Berako seme argia, giritino zintzoa, euskaldun beroa, demokrata eta liberal ziñezkoa, zalduntasunaren eredua eta ontasunaren ispillua, ustekabeen itzali zaigu Martxoaren 15ean, 83 urte egiteko hillabetetsu falta zuelarik. Ustekabeen diogu, zeren adinez aintzinatua egonarren, osasun oneko gizona zelako

Teatro Scala. Isidoro Fagoaga "Parsifal"

eta azkeneko egunetaraño bizimodu normala egin zuela, lan eta lan, izkiriartzen eta konferentziak ematen.

Denok dakigunez, Isidoro Fagoaga kantuz eta lumaz izan zen artista, bere gaztezaroa kantuari eman baitzion, helduaroa kantuari eta irazketari eta zahartzaroa irazketari soilki. Hainbeste urtetan tenore ospatsua izandakoari —gogoan eduki Fagoaga Wagner-en munduko interpretarik onena bezala konsideratua izan zela garai luze batean— ahalmenak eta kemenak aldendu zitzaizkionean kantuz aritzeko, Bidasoako gure urretxindorrek etzuen gura izan munduan gelditzen zitzaizkion urtetan alferkeria goxoan bizi, hartarako modua izanarren, bere kantu-lanarekin lasai bizitzeko ondasundu baitzen. Ez, etzuen bizimodu goxoa onartu, zeren Fagoagaren baitan kirkiraren dohaiekin batean txingorriaren edo erlearen dohaiak biltzen baitziren eta lanaren bertuteari sekula baiño bortitzago lotuz, bere jakite eta kultura zabala oso-osorik Euskal Herriari eskeiñi zion. Eta horrela bete zuen bere bizitzaren helduaroa eta zahartzaroa konferentziak emanaz, artikulua izkiriartuz —batez ere Buenos Aireseko «La Prensa»-n eta azkenean Donostiako «El Diario Vasco»-n— eta liburuak argitaratuz —«Pedro Garat, el Orfeo de Francia», «Unamuno a orillas del Bidaso y otros ensayos», «Retablo vasco», «Domingo Garat, el defensor del Biltzar», «Los poetas y el País Vasco» eta «El teatro por dentro»—, ia beti Euskal Herriaren alde. Ez beti, zeren hain barruan zeraman musikari eta kantuari ere berea eman baitzion eta ahal zuen guzietan Euskal Herriaren kausa eta musikarena —«La Opera Vasca» lan zoragarrian bezala— alkar jositik aurkeztzen zituen. Ezin ixildu ere «Gernika» aldizkariaren zama astuna eta arantzez betea bizkarreratzen izan zuen meritu izugarria. Honegatik bakarrik molumentu bat merezi du Bidasoako urretxindorrek.

Irazlan hontako nere asmoa ez da Wagner-en opera bidez —«Sigfrido», «Walkyria», «Parsifal», «Jainkoen akabera»...—, munduak ezagututako tenore paregabeaz biografia bat egitea. Lan hau bestek egin diote edo egingen diote egunkaritan edo aldizkaritan eta batez ere berak egin zuen iñork baiño hobeki «Hablando con los vascos» liburuan, Martin Ugalderen bitartez. Beraz, Fagoagaren bizitzako gertaera eta pasarte txit ernegarriak jakin eta ausnar nahi ditzanak jo beza iturri horietara. Nik soil-soilki berarekin izandako har-emanen esan gura ditut hitz bi.

Gure gizona Donibane-Lohitzunen bizi zen garaian ezagutu nuen. Orduko alemanak bentzutuak zeuden eta hauen mendeko sufrimentuak eta nekeak oro bukatuak. Izan ere, Isidorori ere tokatu baitzitzaion berea. Fagoaga, Lapurdiko eskualdean bere gogoz bizi zen —hori bai, Espainiako legerrian sartu nahi etzuelako gauzak zeudenean zeudela— eta ez Frantziako gobernuari babesa eskatuta beste euskaldun aunitz bezala. Baiñan alemanek, Donibane okupatu zutenean, hauetakotzat hartu zuten eta konzentraziño kanpo batera eraman. Gure nafar Maixuak sarritan esan ohi zidan, Fagoagatarak —«Agramuntea» beren sortetxea Nafarroako partean baiño Lapurdiko muga ondoan egonik—, batzuek batera eta besteak bestera jotzen zutela, eta horrela, enbor eta odol berberako adarrak, hiritasunez, batzuek espainarrak ziren eta besteak frantsesak. Bazituen ahaideak, bederen, Donibane Lohitzunen, Biarritzen eta Baionan eta, oroimenak huts egiten ez baldin ba-dit, bi azken hiri hauetan ezkonduak zituen bi lehengusiñek ardietsi zutela alemanen konzentraziño zelaitik ateratzea nafar kantaria denbora luze gabe. Bera atera zen baiñan ez bere lagunak eta beste horien artean han gelditu omen zen, Lekaroz bere hauzo-hauzoko adiskide miña, Lesakako semea, gure gudate aintzinetik «El Día» kazetaren zuzendari izan zena eta gero, alemanek, Espainiako gobernuaren eskutan jarri zutena.

Horra ba, nik ezagutu nuen aldi hartan hartu zuen bere bizkar «Gernika» aldizkaria eta hogeai lumero baiño gehiago atera zituen, eragozpen eta zailtasunak oro bentzutuz. «Gernika» izan zen gure adiskidetasunaren lokarri. Baiñan aldizkari honek —aurrena Donibane ateratzen zue-

Teatro Scala. Isidoro Fagoaga "Sigfrido"

larik eta gero Buenos Airesen— atsekaberik ugari ekarri zion. Gipuzkoa eta Bizkaia ziren hartzaillerik gehienak izan zitzaizkien eskualdeak eta, euskal-kultura errebista izanarren, ezin zezakean legez pasa Espainiako muga. Beraz, ahal bezala zabaldu eta kobratu behar zen bizi ahal izateko. Gutxi, oso gutxi ziren pagatzen zutenak eta horrela lumero bakoitza diru galtze izugarria zen eta Isidoro Fagoagak inprentako lana derriordaindu behar. Hitz batean, aldizkaria berak sustengatu behar zuen dirutan eta hori etzen posible Creso bat edo —gaurkotuz— Onasis bat izan ezik. Beraz, bere eta gure aldizkari maitea atezareari utzi behar izan zion.

Gero, urteen buruan, Donostiara etorri zelarik bizitzera, Donibanen zedukan bere bilduma osoa eta saltzeko zituen beste ale asko, mugan arrapatu eta kendu zitzioten. Hauxen bai izan zela zortearren beltza! Eta kalte handiagorik ekarri etzionean, gaitz-erdi! Horrela gelditu zen gure Fagoaga hainbeste neke eta samintasun eman zion aldizkariaren bilduma gabe. Hau izan zen bere bihotz on eta sentiberak sufritu zuen atsekaberik handienetako bat. «Gernika»ren beste bilduma oso bat nik nuen, zeren berak, hainbeste maite indiuenez, erregalatu baitzizkidan falta zitzaizkidan lehendabiziko lumeroak, ia inork etzituena, alegia; baiñan oso-osorik galtzea tokatu zitzaidan «Gernika»ren kontrako eraso sortu zenean. Eta sekula ez nion esan Fagoagari eraso onegatik bahitegiratu nindute, zeren jakin ba-leza, haren bihotz xamurra urratutik geldituko zen, beragatik izan zela irudipenak hartua. Fagoagak behiñola esan zidan, berak dakien, egun, persona batek bakarrik omen du «Gernika»ren bilduma osoa. Beraz, galdu baiño lehen behar litzateke salbatu, aldizkari honen ediziño berri bat egiñaz. Fagoaga hainbeste maite zuen Retana editore jaunak ez ahal luke lan baliotsu hau beregain hartuko? Retana jaunak egin dituen bir-argitalpen erraldioen aldean, aldizkari hau bir-argitaratzea oso erreza litzateke, zeren besterentzat zailla dena Retana erraldoiarentzat erreza baita.

Beti izan naiz Fagoagaren irakurzaile eta miresle han-

dia, haren sentiberatasuna ene barru-barruraino sartzen delako eta horrela, behin batez, «La Prensa» Buenos Airesko albistarian argitaratu zuen «Titta Rufo eta emakumearen betikotasuna» euskaratu nion («Egan», 1963, 1-3, 91 paia). Gure gizona zoraturik gelditu zen eta geroztik zenbait aldiz eskatu zidan besterik euskara niezaion, ordainduko zidala-ta. Nik nahi bai, baiñan ezin denborarik har. Azkenean, haren gogo beroa ikusirik, bere lanak euskaratzen hasi nintzen eta halaxe argitaratu nuen «Psikolojia alorrean pizkunde aintzindari: Huarte Donibaneko» («Egan», 1973, 1-6, 24 paia) eta gero «Euskal-opera» («Egan», 1974, 1-6, 33 paia). Beste hirugarren bat —«Printze euskalzale bat: Luis Luziano Bonaparte»— daukat «Egan»era igorria aspaldi zaharrean, baiñan oraindik argitaratzeke dago. Berak, euskal gaiez egin zituen lan labur guztiak nahi zituen euskarara itzuli eta bat argitara orduko bestea ematen zidan.

Baiñan bere ilusiñorik handiena «Domingo Garat, el defensor del Biltzar» euskaratua ikustea zen eta neri eskatu zidan egiteko. Nik ez nion ezetzik esan, baiñan ezta baietzik ere. Egin, gustora egingen nuen, baiñan nundik atera denbora? Berak, ordea, eskea zenbait aldiz berritu zidan, ordainduko zidala esanaz. Nola esan ezetz? Ez diruagatik, baizik beragatik eta obraren balioagatik eta edertasunagatik baietz esan nion, zeren aitortu behar baitut, liburu hau lehendabizikoz irakurri nuenean tentatua egon nintzela itzultzeko, hainbeste gustatu baitzitzaidan. Bi urte dira lan hontan hasi nintzela eta oraindik ez dut bukatu, baiñan etzait askorik falta. Nere penarik handiena berak ez argitaraturik ikustea da. Badirudi «Gero» editorialak atera nahi duela.

Bere gogoa, ordea, etzen gipuzkeraz edo euskara batuan itzultzea, lapurdieraz baizik, zeren berak esaten zidan, bere guraria eta lehia Lapurdiko gazteria esnatzea, iratzartzea zen, beren Herria eta beren Biltzarra zer izan ziren ezagutaraziz. «Gaurko lapurtarrek, sail txipi batek izan ezik —esaten zidan—, etzakite, tutik ere, beren historiaren, nortasunaren eta eskubideen berri. Penagarria ziñez, baiñan halaxe da. Ezagutaraztea da gure egitekoa, beren herritasunaren kezka erne-eraztea, konzientziatzea, gazteria berri bat sort dadien, hutsik euskalduna, gehiago Parisera begiratuko ez duena. Baiñan, jakina, hontarako, liburu lapurtar gazteen eskutan jartzeko, itzulpena lapurdieraz egin behar da».

Nik esan nion, batetik, ni-nerau ez nintzela gai lapurdieraz itzulpen on bat egiteko eta, bestetik, euskalki hontan itzultzeak argitaratzeko prolema izugarria zekarrela berarekin, Lapurdin, gaurkoz, azokarik ez dagoelako horrelako liburu bat saltzeko. Hain zuzen, oztipo horretxegatik, lapurdieraz egiñiko zenbait liburu, Gipuzkoan argitaratzen ari direla orain. Fagoagak berehalaxe amore eman zion nere arrazoibideari eta orduan erabaki genuen Lapurteraz zerbait kutsatutako gipuzkeran egitea —gutxi gora behera gaurko euskara batuan— eta gero, nahi izanez, errezago izanen zela lapurterara aldatzea, gaztelaniazko eta frantsesezko —hau Etxeberri kalonjearena— testuez gaitzera, gipuzkerazkoa bistan edukirik. Horrelaxe egin dugu eta, Jainkoa lagun, espero dut udara hontarako bukatzea. Jakin erazi nahi dut ordea, Fagoagari oso mingarri zitzaizola gipuzkerazko «j», eta ortografiaren batasunagatik letra hau hautatu baldin ba-dugu ere, haren borondatea beti «i» pronunziatzea dela, Beran, Bidasoa ibar guzian, eta Lapurdin bezala.

Jaungoikoak eman biezaio betiko atsedena Euskal Herriaren alde hainbeste lan egin zuen Lizuniaa-Agramuntea-ko zaldun prestu, euskaldun zintzo eta «nafar-aqramuntres» leialari, bere sortetxearen izenari omen egiñaz bizi eta hil zen gudari bipillari. Isidoro Fagoaga Larratxe: Euskal Herriak etzaitu sekula ahantziko!

YON ETXAIDE ITHARTE

BULEBAR IREKIA

«Euskal astekari on baten orduan dago Euskal Herria...».

«Astekari baten helburua ez da albisteak biltzea eta zabaltzea, baizik eta azterketa bat, erreflexio bat, eskaintzea, albisteari tripak ateratzea, manipulazioaren kontrako garbiketa bat egitea».

Honela mintzatu da Hermano Lobo aldizkariko zuzendari den Bernardo Arrizabalaga ANAITASUNA hamabosterokoan. Euskal kazetaritzak ez duela egunkaririk eta bai, ordea, hain zuzen, hamabosterorik ezarri beharko genuke, baina, edozein modutan, Espainiako prentsan horren ezaguna den profesional baten iritzia baliagarri bezain kontutan hartzekoa dakiguke.

Bernardo Arrizabalaga, markinarra bera, «Periodismo» eta «Filosofía y Letras» direlakoetan lizenziatua, gaztetandik hasi zen kazetaritza lanetan. La Gaceta del Norte, eta El Norte de Castilla egunkarietan zein Tele-Guía, Mundo Joven, Triunfo, Don Perro eta Hermano Lobo aldizkarietan idatzi izan du.

Orain, berriz, Euskal-Herriratzeko asmoa azaldu du, euskal prentsan postu bat irabazteko gogoia, eta hastekoz (hainbatek oraindik egin ez duena) bi artikuluxka argitara eman ditu ANAITASUNA aldizkarian.

Joan Mari Torrealdaiyeko dioen bezala, «Bernardo Arrizabalaga gurera etortzea esanguratsua da, eta euskal prentsaerentzat mesedegarria. Euskal kazetaritzari goi maila bat eman dezaioke Bernardok».

Behetik gora eta apal hasi zaigu behintzat. Maisukeria eta teori-jario-huts gabe. Euskal prentsak bere barnean integratuko diren («lantokia irabazi» dio Bernardok) langile pragmatikoen beharretan dago.

Ez dakigula «Arri» azkena izan.

● Tartean, euskal kazetaritzaren arazoa bizi dugu gure artean, Komunisten (P.C.) eta sozialisten (PSOE) arteko astekari bat laster agertzeko da, baita abertzale giroko bat ere Donostian, eta M.C. delakoaren inguruan hirugarrenen bat Bilbon. Hirurak guztiz, edota gehienik behintzat, gaztelaniaz.

● Eta jendeak behin eta berriz galdetzen du zer pasatu behar ote den euskal kazetaritzaren barrena. Pasatu ezer guti, noski, euskal aldizkariak beren burua hobetzeko beste ahalegintxo bat egin beharko dutela, zeren azken batean konpetentzia beti baita onuragarri.

Dena den, astekari hoik ez bide dagoz —epe laburrez behintzat— kultur alternatiba bat eskaintzen, politik estrategia baten arauera bazik. Garaiak horrela agintzen du, nonbait.

● Bestalde, euskal egunkaria ere berehalakoan izango omen dugu.

Izango badugu, itxura denez dirurik badagoelako izango da, jakina, eta dirurik badago zergatik ez erdarazko egunkari abertzale bat egin?

Euskal Herriko hedatuena izan zitekeen, eta ez dirudi tirada zein zabal-kunde problemarik izango lukeenik.

● Irakurle argiak sumatu ahal izan du dagoeneko; azken hiru hilabeteotan ez da euskal aldizkarietan euskara hizkuntzarekiko eztabaidarik argitara eman. Hauxe hau «record»-a.

Eta ez da argitara eman, ez zuzendaritzen «zentsura» dagoelako, euskal idazleek bestelako gairik dutelako burutan baizik. Euskal kazetaritza ire-

ki egin da, bere merituz ezezik, baita bere inguruko mundua ere ireki egin delako baizik.

Azken batetan, kazetaritza ez dateke bizi duen inguru-minguruaren leku-ko baizik.

● Hala ere, Lazkaotik jaso dugun gutun batek hauzi honek oraindik ere irauten duela gogorarazten digu.

Jaunaren Deia aldizkariaren kontseiluak euskara batuaren alde erabaki du arestian, baina, hala ere, harpidedunen iritzia jakin nahi luke.

Elkarrizketa girotan abiatzen ari gara dirudi.

● Eta irakurlearekiko komunikapen honetan, garai dateke, agian, Z. AR-GIA honetako harpidedunen artean kuotei buruzko inkesta bat egitekoa.

Hamabi pesetako astekari bat ona izatea ez da gero erraza. Zergatik ez arazo hau guztion artean aztertu? Idazleen eskasia sarri aipatu ohi da euskal izkribuen ahuleria kritikatzeari. Irakurleek ere beharko dute, noizbait, kristalezko dorre horretatik jaitsi.

● Dena den, giroa ireki delako edo, hain zuzen, langileriari zuzenki dagozkiokeen gaien buruzko hitzaldiak eskatzen dihardu batek baino gehiagok. Erreterian entzun diete.

Ereintza elkarteak hiruzpalau emanditako hitzaldi sail bat eratu nahi luke apirilaren azken astean. Euskal Herriko langileriaren historia, sindikatuak, alderdiak eta Herrien Europa di-rateke gai nagusiak.

● Irekitasun honen ondorioz ira-

kurri ahal izan dugu, nonbait, Mexicon bizi den lesakar bat, Xabier Erro Jauregi mendigoizalea bera, Aconagua tontorrera igo dela berriki, eta «euskal ikurrina» goian utzi duela, bere arrakastaren lekuko.

Lesakar honi deitu beharko diogu, Nafarroa Euskal Herria den edo ez komunistek erreferenduma egiten duten egunean.

● Eta, komunistak aipatu ditugunez, esan dezagun esan P.C. biek (komunista eta karlista, alegia) Z. AR-GIA zuzenki informatu nahi izan dutela, hainbat elkarrizketara propio gomitatuz.

Lehenagotik PNV eta PSOE izan ziren, eta orain, berriz, honako bi hauek. Eta, esan beharra dago, sozialistak izan direla euskaraz hitzegiten jakin izan ez duten bakarrak.

● Bitartean, ifar Euskal Herrian hala beharrez bizi diren 98 errefujiatu euskaldunen zerrenda prestatua da, laster asko etxeratuko direnak, antza.

Ekainerako edo, beste zerrenda berrir bat moldatuko omen da.

● Azkenik, lerro hauek argitara orduko (martxoaren 27) eratzen ari da Euskal Herri guztian zehar HOGEITA LAU ORDUAK EUSKARAZ deritzan irratsaio berezia.

Baten bat ohartu ez bada ere, azpimarka dezagun HOGEITA LAU ORDUAK ez direla HOGEITA LAU ORDU. Jabe eta ardura gaitezen.

IPAR EUSKAL HERRIA

TABAKOAK BIDEAK BAINO JENDE GEHIAGO HILTZEN

Ez dirudi egia. Baina, hala da. Tabakoak, bideak baino jende gehiago hiltzen omen. Azkenik egin diren inkesta edo ikertzeek hala agertzen digute behintzat.

Frantziako Estatuan bakarrik, urtero hogeita mila presuna edo pertsona hiltzen omen da tabakoak gorputzari ekartzen omen dizkion eritasun edo gaixotasunen ondorioz. Hauetan lehen min gaixtoa edo kantzerra delakoa delarik. Zenbat mila ote munduan zehar!

Tabakoa erretzaileak, asko erretzen duenak bestalde, ez dio bere osasunari egiten bakarrik kalte, baino bere emazte eta haurrei (ba dituelarik), hauek sukaldean, salan edo gelan iresten duten keagatik.

Frantses gobernuak, duela zenbait aste, neurri bereziak hartu ditu tabakoa erretzea ez dadin emenda eta ahal bada guti dadin.

Neurri hoek ordea ukan dutea egiazko indarrik, dakigularik tabakoa zer diru-iturri paregabea den Estatuko kultura zulogabearentzat?... Ele hutsak beste behin gehiago?...

Zeren, tabakoaren kontrako guduxka hori, gisa batera, gobernu berak, biziaren garestitzearen aurka daramanaren iduriko baita. Kasu hontan ere, arras ongi baitakigu, prezioak gorago eta Estatuak diru gehiago biltzen duela T.V.A. zerga ixilaren bidez.

BAIONAKO LIZEOAN HISTORIAZALE BERRIAK

«Gure kondaira» izeneko batasuna sortu edo jaio berria zaigu Baionan, Marrakeko Lizeoan. Gure herriko historiaren ikertzaile nahi du izan.

1975eko ekainaren 17an legeztatua izan zen «Frantziako historialari gazteak» deitu batasunari lotua da. Bidebertsutik lan dagien Baionako «Laurburu» batasunak ere bere geriza edo babesba gogotik eman dio.

Batasuna berri horrek ere egin dezala bere bidea eta bereziki horren birtutez lizeoko gazte asko ohar dila, atzoko gure historiak egun duela bere jarraipena eta bihar ukanen duela bere zentzu osoa, Euskadi batu eta sozialista batean.

KONTSEILARI JENERAL BERRIAK

Kontseilari jeneralen bozak edo hauteskundeak bururatu zaizkigu beraz eta Frantziako Estatuan Prantsez al-

derdi sozialistak batez ere urrats bat ederra egin du aurrera.

Alderdi honen sei gizon hautatuak izan dira Baionan. Bat bakarrik Ipar Euskal Herrian eta hura, Destrade Jauna, Biarritzen. Guy Petit-rentzat ere, noizpait beharpenaldia hasi da. Ordu zen!

Bokalen alderdi komunistakoa da kontseilari jenerala eta ezkerreko radikalak Biarritzeko bigarrena.

Halare, Biarnoan ezkerria nagusi bada, ez da oraino bide beretik hasi gure ipar aldeko jendea, zeren eskuineko kontseilari jeneralak hamasei baitira orotara! Bada oraino zer egin, gure jendea bere konserbatismo eskuindarretik ateratzeko eta gizarteko gorabeheraz argitzea.

Aldakuntza horren akuilatzeko ere, langile eta beraz lantegi berri askoren beharra ukanen dugu.

LANGILEAK ETA IKASLEAK BURRUKAN

Baionan ez dugu unibertsitatearik, baina duela zenbait egun, goi mailako ikasle multzo bat, eta teknika eskola-koak halaber, karrikara agertu dira beren eskarien plazaratzeko.

Prantsez Estatuko unibertsitateetan aldiz, askoz ere oldar gehiagorekin agertu dira unibertsitariak. Batez ere Bordelen, non ere poliziarekin izan baitituzte, batzuen eta besteen artean koptatuekin egin dituen kalapita gogorrak.

Metalgintzako langileak ere joan den asteazkenean ikusi ditugu Baionako karriketan. Bazen orotara hiru milako bat langile, beren laneko sarien eta baldintzen hobetzeko xedarekin karrikaz karrika kurri ibili direnak.

Egungo gizarte moldean, plazako burrukarik gabe, ezin daiteke zerbait hobetu eta zuzendu!

ARRAINTZARIAK BERRIZ ERE KEXU

Donibane Lohizuneko arrantzaleak, antxotariak, berriz ere kexu ditugu, arrain honen sal-prezioa ez baita nahi luketen bezain gora. Bizitzeko eta laneko behar diren gauza guztiak lasterka goiti ari dira. Arrainarenak beti hein bertsuan arrantzaleentzat.

F.I.O.M. delako arrain merkatuaren laguntzeko antolatua izana den batasunetik, hogeita zentima kiloko ukanen dutela segurtatua izan zaio. Eta oraingo ustez, lehen epe batean, 2 F 30-tan salduko dute kilo antxoa eta bigarren epean, 1 F 80-tan. Ez dira, hargatik, denak gogo hobereanean joan itsasora.

Dudarik gabe beraz, gero izanen dugu hemen berean Donibaneko antxokarien aipatzeko parada.

BAIONAKO KOMERTZIAL EGUNAK

Urte guztiez bezala, Baionan moldatu dituzte komertzial egunak. Komertzio hamabosturrena. Ederki joan omen da epe hori, antolatzaileek igurikatzen zuten bezala.

Komertziantek asko gauza saldu omen dute, ez ordea sail guztietan berdin. Halare, egun horiek antolatutakoen erakundeak, berrogieta hamar mila libera berri emanen ditu herriko etxeko obra gizarte-koentzat. Ez baita gutiastekoa.

Noiz, dirualde hortatik zati bat herriko ikastolentzat?

ZABAL-EK ANTOLATU KANTALDIA BAIONAN

Zabal batasunak, bi hilabetarik osoki euskeraz argitaratzen duen aldizkariaren pagatzeko, kantaldi eder bat antolatzen digu, apirilaren lehenean, Langa deitu Baionako kiroletxean, arratsaldeko bederatzietan. Hor ariko diren kantariak behar lukete jende osten bat bildu.

Nork ez ditu ba entzun nahiko, Eiharabide anaiak, Beskoitzeko kantari berriak, biziki poliki ari zaizkigunak. Erramuzpe-Beterretxe bikotea, hau gero eta gehiago ezagutua dena ipar alde hontan. OSKARBI, Donostia aldeko kantari talde aipatua. Bai eta eskualde bereko beste hiru kantari berdin aipatuak: Xabier Lete, Lurdes Iriondo, eta Antton Valverde. Hauek hiruek rezital bat bizi-bizia emanen baitigute kantaldiko bigarren albian. Damugarri liteke horrelako kantari sail eder baten ez entzutera joaitea!

EUSKALDUNAK 24

Euskal Herriko alderdi sozialistaren Kaseta, «Euskaldunak» delakoaren 24. zenbakia joan den astean zabaldua izan da. Aitzineko zenbakian bezala hamabi orrialde dakazki eta badu aldian hontan ere non zer irakur, euskaraz, frantsesez eta espainolez: Basaburiko bazter-antolamenduak, D. Lohitzuneko hospitaleak, Aberri Egunerako Iruñera eginga den deiaz, Gazteizko azken langile burrukaz, euskal langileriaren arazo nagusiez, euskal unibertsitateaz, eta abar.

Hilabetetik hilabetera ederki finkatzen ari zaigu kaseta hori bere ideia aurrerakoiekin.

Behar bada, gehiago irakurle irabaz lezake, itxuralda baledi eta euskarari bere lau orrialdeak ematen balitzaizkio.

ondarroa

ONDARRU'KO GAZTE TALDE
BATEN ERANTZUNA

ZERUKO ARGIA 1976-URTARRILA-25, 672 ZENBAKIA'n, «EUSKAL HERRIETATIK» derizkion alderdian, Ondarroa'ko berri batzuk agertu ziran. «ORIENTEKO MAGOAK...» izeneko txatalean agertu ziran berri batzuk ez deguz ongi ulertzen eta beste batzuk min eman digute.

Kabalgata aretan 300 ume ta 100 neska-mutil gaztek parte artu genuen. Erriak arrera ona eman zigun. Olan eta guzti ere, gauzak zuzenago atera ditezke ta ori nai genduke.

Gure okerrak zuzentzeko asmorik onenarekin, artikulua onen idazlearekin elkar-izketa bat euki nai izan degu, baiña alperrik. Anonimoak ez du bururik agertu nahi.

Orretarako, urrutizkiñez, aspertu arte deitu degu ZERUKO ARGIA'ko zuzendaritzara, baiña beti ganora gabe, ko erantzunak artu izan deguz; azkenez, ZERUKO ARGIA'ko zuzendariari, zertifikauta, idazki bat biali genuen, baiña erantzunik ez.

Gauzak onela diralarik, guk agirian auxe esaten degu: Bere artikulua izenpetu gabe, au da, inogaitik edozer eta edozelan esateko, bere burua anonimatoan estaltzen duana maltzurra da ta ez dauka batere gizotasunik.

Errege Magoen kabalgata antolatzaile gazteak, zai gaude oraindikan Ondarroa'n 1976 Epaillak 7.

OHARRA: Bost lagunek idatzitakoa da, Jesus M.ª Larrañaga, Roberto Colunga, Cecilio Fdz. de Retana, Luis M.ª Arantzamendi eta Andar Garalde, hain zuzen ere. Ondarroako berri-emale horrekin hitzegin nahi zuten. Elkarrizketa eskatu bezain azkar jarri genuen berri-emalea jakinaren gainean, urrutizkiñez lehenik, Ondarroara joanaz gero.

Zuzendaritzak ez dugu uste ganora gabe ko erantzunik eman izan duenik. «Kortzeleko mamuak» deitu berri-emalearekin elkarrizketara zitezen eginahalak joko genituela agindu genien, hori bait zen eskatzen zitzaiguna. Zuzendaritzak ahaleginak egin ditu.

deba

GAZTE ELKARTEA

Denboraldi luzean, etsita, buru makur, artzaia galdurik nora jo ez dakiten ardiren eran zebiltzen gazteak. Lan asmo handienak zituztela hurbilduak ziren bazkun hortara, baina giro larriak beteaz harturik zituzten nahi jatorrak egitaztu ezin eta etsipenak gaindu zituen. Honen gain baziren zenbait agintari lokal hori betirako itxirik utziko zutenek, eskerrak herrikoek

neurri hoién aurka atera zirela. Guraso eta berek baino helduago epel batzuegandik ere ez zuten gazteak aurrrera egiteko bultzada handirik: «kontuz holako gauzetan nahas» «begiratu gertatu den» eta era hontako aholku atzerakoiz ondo osatu ziren. Bitartean herria motel, gaztek gizartean ezartzen duten arnasa biziaren hutsunea nunnahi nabari zelarik.

Baina zorionez gazteak urteberriarekin batera zuzpertz dira, eta kopeta alai, batzorde berria aukeratuz lanari gogor heltzeko asmoz dagoz. Lehendakari Juan Ignazio Aizpuru hautatua dugu. Mutil ikasia eta azkarra berau. Gai hauetaz duen eskarmentu ta ikuspegiari baliaturik Elkarterako gidari ona dateke.

Aurrera ba gazteak, herriko sailik emankorrena osatzen duzuenek pozgarri bait da lan-gogoz ikustea eta nere laguntza apurra eskaintzean bikoiztuz zorian gartsuena. Ekin eta Jarrai.

EUSKARA IKASTAROA

Ikastola eta Gazte Elkartean sei taldetan banaturik larogeita hamar lagun inguru gure hizkuntza ikasi ta lantzen saiatzen dira lau hilabeteko ikastaldian. Antolatzaileon pozgarri multzo hau lekuko jende artean harrera ona izan dutela klaseek gazte eta helduagoak parte harturik. Izugarritzko premia degonez, ia denon lanez zerbait zuzentzen den gure lotsatarako izan behar zuen akats hau.

NUKLEARRA AIPATUZ

Aspaldian esames gutti sortu du gure artean, orain urte bi inguruko istiluak zeharo baretu ziren jendea lasaituz. Baina egun hizparringian azaldu diren Iberdueroren tresna erosketak eta Debako Zentralaz Madriden bete behar duten agiriak urduritu gaitu berriro herriarrok.

Dakigunez gure agintariek ez dute inolaz arazoa ahazturik eta behar den tokietara joanik ahal duten neurrian denok garaiz hartu genuen jarrerari eusten diote.

Hontaz naizenez aipa dezadan gaiari buruturik etengabe lanean tinko eta trebe ihardun den batzordea. Jendea zerbait jakin nahian denez uste dut gauza berriak esango zigutela mutil hoiek bilera batean. Aurrez-aurrezko elkarrizketa asko eskatzea ote?

azkoitia

EUSKAL ALFABETATZEA

Urtero bezela aurten ere alfabetatze saioak aurrera doaz gure herrian. Zazpi taldeetan banatuak daude ikasleak eta talde hoietako bi, euskaraz ikastea nahi dutenek osatzen dute. Euskalduntzen metodoaz baliatzen dira eta ira-

kasleek «D» mailako txartelaren jabe ditugu. Asteaz egun bitan ematen dira eskolak, aslehenetan eta asteazkenetan, ikasleak oso ongi erantzuten ari dira gaurdaino, seriotasun eta ikasteko gogo handia nabaitzen bai zaien. Gauza batetaz ohartu gara eta zera da, alegia, euskaraz mintzatzen ikastea nahi dutenen artean eskoletako maixu eta maixtrak ere badaudela. Hau benetan kontuan hartzeko urratsa dela derizkiogu, gauzak bere garrantzia bai dauka.

Ekin eta Jarrai dio Euskaltzaindiak, eta Azkoitian dela hamar urte ekin dako lanari, urtean urtean eraberrituz eta gero eta praktikotasun handiagoa emanaz erabat jarraitzen diogu.

LANGILERIAREN ESKAERAK

Azkoitiko langileok, herriko egoera ikusirik, herritar eta langile bezala, eskaera batzuk egin dizkiogu, udaletxeari eta bereziki alkate jaunari. Gure ikuspegitik zeharo beharrezko iruditzen zaizkigun aldaketa batzuk eskatzen ditugu; aurrera eramateko gure partizipazioa eta laguntza alabeharrezkoak direla ikusten dugu. Hona hemen eskaeran zerrenda.

AZKOITIAKO LANGILERIAREN
ESKAERAK

Udaletxeko giroa aldatzea eskatzen dugu. Udaletxea herriaren zerbitzura jartzea. Benetan herriko etxea izan dadila.

Horretarako beharrezko ikusten ditugu:

- a) Informazio bideak jartzea.
- b) Partizipazioa ugaltzea.
- d) Herriko arazoei behar den neurrian erantzutea.

—Ekonomi eta soziologi istudio sakon bat egitea.

—Lan puestoak herriaren hazkundeari begiratuaz ugaltzea.

—Bailaran, goragoko mailako ikastetxeak jartzea.

—Ikastetxe estatala eta pribatuaren arteko ezberdintasunak kentzea.

—Urbanizazio planak herriaren onari, ederrari eta egokitasunari erantzutea eta ez bakar batzuen interesei.

—Fiskoaren eraberritzea.

—Herriko diruaren sartu-ertenen berri izatea.

—Herriko sanidade alderdia eraberritzea:

- a) Behar bezalako anbulatorioa eratzea.
- b) Sendagile falta taxuz betetzea.
- d) Bailarari begira «klinika on bat jasotzea».

—Euskal kulturari behar den indarra eta laguntza ematea.

—Ikastolari behar den indarra eta laguntza ematea.

—Ondasun kulturaleri zergarik ez jartzea.

—Herriko arte eta historiko ondakinak zaintzea.

—Bizi garen ingurua behar bezala gordetzea.

Datorren astean gara alkate jaunarekin biltzekotan, eta zer nola dioan gauza adieraziko dizuegu hurrengo Zeruiko Argian.

beaeain

GREBA OROKORRA

Anitz mugimenduen dejari jarraiki, greba orokorreko egunak bilakatu bide ziren martxoaren 8 eta 9a. Nola lantegi, ikastetxe hala denda eta gaineron-tzekoek... (bakoitzetik bakar batzuk salbu) grebara jo zuten. Herriaren gehiengo batek osoki erantzun zuela kontu. Tarteka zenbait agerpen ere bai, nahiz eta berehalako batetan sakabatu behar izan «indardunak» heltzean.

Astearte ilunabarrez (9an) Meza bat ospatu zen Ama Birjina Jasokunde Parrokian Gasteizen eraildakoen alde. Eliza baterik eta ondoren giroa tenk. Halako agerpen tankera bat hartu arren, berehala xahutu bide ziren ageri ziren «zaitzaileak» zirela bide.

Honetan ikastetxeek esku hartzeak ere arazoren bat sortu du eta hala nola Beasaingo Istitutoan matrikula galdu bide dute esku hartu zuten ikasleek (gehienez agian), Ostera hastekotan, bermatrikulatzea eskatzen zitzaizkizkien, denak kanporat jo zuten eta egun batzuz bederik itxi egin dute ikastetxe hori.

LABURKI

—Aurreko batetan nioena zuzenduz, FERMIN OÑATIBIA beasaindarra ez zen hil Venezuelen, Argentinan baizik. Dirudienaz, azken urteotan Argentinan bizi zen, lehen Venezuelen bizitua bazen ere. Irakurleek barka biezadate xehetasun okerra.

—FESA lantegiak Oria hibaiertzean zuten lantegitzarra botatzen ari dira. Orain etxeak egitekotan izan behar dute. Herriarentzat hobe noski ke ta kiratsetan ito baino. Halere, ikusi egin beharko da kakapiloa bezala ala benetako hirigintzaren baldintzen pean egiten diren...

—Beasaingo zenbait dendatan, txartel batzuk agertu dira, alegia, ESTAN-DA, S. A. lantegiko langileen behar dute. Herriarentzat hobe noski ke ta kiratsetan ito baino. Halere, ikusi egin beharko da kakapiloa bezala ala benetako hirigintzaren baldintzen pean egiten diren...

—Ama Birjinen Jasokunde Parrokiak bere eliztarrei zuzenduriko galdetik 150 inguruk edo... erantzun bi-

de dute, 2.000 ale zabaldu arren. Axiolagabezia garbian eroriak gara nonbait! Orain, erantzunen laburpen bat prestatu eta Batzarren bat egitekotan izan behar dute antolatzaileak, zenbait xehetasun prestatu ondoren. Itxaro dezagun...

oiartzun

DENETARIK

Azkenaldi honetan, ekintza aipagarri batzuk antolatu dira herrian eta berandu xamar bada ere, agertu beharrak noski.

Otsailaren 20an Karlos Santamaria, ospital berriko aretoa, «Giza eskubideak» gaiari buruz ihardun zitzaigun. Eskubide hauk utopia hutsa diren galderei, ederki erantzun zion. Lau puntutan banatu zuen hitzaldia: zergatik eta zertarako giza eskubideen agerkundea; agerkundearen birtute eta akatsak; zertarako balio izan du? eta ze modutan jokatu behar dugu giza eskubideen aldeko burrukan?

Otsailaren 28an berriz, leku berean, goraxeago aipaturiko eskubide hoiek ukatuz, ilunpean izan ditugun batzuk mintzatu ziren. Han barruan eta baita kanpoan ere dituzten arazoak azaldu zituzten.

Martxoaren 13an, eta Donostiako Aurrezki Kutxak dituen lokal berezietan, lehengo udan Andes aldera joan zen expeditio bat izan genuen. Diapositibaz lagundurik, lurralde haien berri eman ziguten. Toki ederrak eta igarotako arrixkuak oso ongi agertu zituzten.

Lerro hauk argitara orduko berriz, Escudero jauna mintzatua izango du. Gurasoen Elkarteak antolatzaile dela, hiru astelehenez (martxoaren 22an hasita), ihardungo zaigu.

Eta, hitzaldiak direla, Garizuman sartu garenez, Parrokiak ere antolatu ditu ohizko hitzaldiak. Lehenik, ezkontuentzat izango dira. Martxoaren 22tik 27ra; hizlari: aita Lasa. Ondoren berriz, ezkongaiatzat, eta hizlari: Iñaki Bereziartua.

Hitzaldiez kanpo, bada zerbait adierazgarri. Lartaungo Pelotazaleen taldeak, Eskolen arteko 2garren lehiaketa antolatu du. 80ren bat gaztetxok hartzen dute parte bertan. Iaz baino gehiago, eta hau guztia, beharrezko den frontoi egokirik gabe. Lortutakoan ze izango ote?

Lartaungo Mendizaleak berriz, iaz bezala, aurtien ere bazko astean, gaztetxoekin, egun batzutarako, Nafarroako Uztegi herrira doaz. Gurasoek, pozik hartzen dituzte noski holako ekintzak eta nahiz Lartaun elkarte bezala desegin; badu hor jarraipen bat izateko gaitasun.

Bukatzeo esan dezagun, ikastolak, beharrezko duen ikastetxe berria altxatzeko baimena lortu duela. Izan ere, udaletxea erraztasun ugari ematen ari da. Orain, guraso eta laguntzaileen ordua iritxi da. Erantzun dezagun!

iruinea

KULTUR ALDETIK

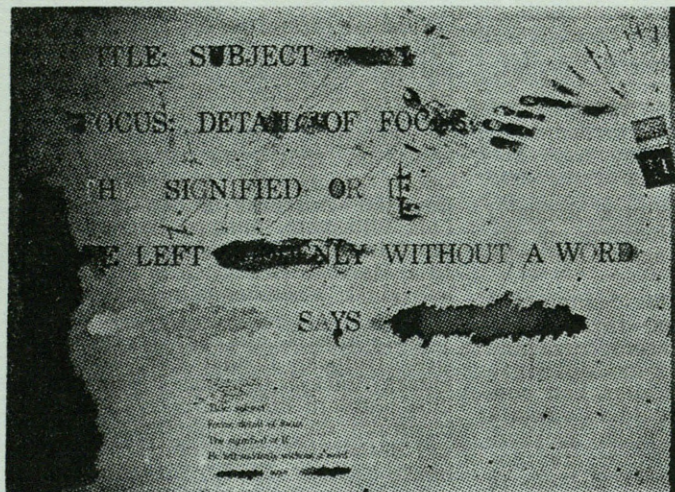
«Euskal hizkuntza eta literatura guere hirian gero eta interes handiago hartzen ari denez gero, eta alderdi hauekiko ekinaldien hutsuneaz oharturik, Kultur Aretoak, Euskal hizkuntza eta literaturaz ziklo bat eratu du». Horrela dio 22tik 26ra luzatuko diren saioen programak: Antolatzailea, Nafarroako Aurrezki kutxa. Hizlariak, Luis Villasante, Aingeru Irigaray, Koldo Mitxelena, Juan San Martin eta Jose Mari Satrustegi dira, denak euskaltzainak. Gaztelaniaz mintzatuko dira.

Beste aldetik, eta egun berberan hasirik, Iruineko Euskal Herriaren Adiskideek Euskal Urratsak deituriko zikloa antolatu dute; hiru astetan zehar burutuko da, aste bakoitzari hitzaldi sail desberdina dagokiolarik: Lehendabiziko astea, 22-28; Euskal Kulturunea. Gaiak: Euskal Arte-Eskola (Mantolola, Andia, Salaverri Oteiza...), Ikastola (C. Caballero), Euskal Kantaren bilakaera (G. Knörr, M. Laboa, I. Jimenez, A. Valverde...); 29tik 4era, «Sindikalismo» izenarekin, Langile Mugimenduz (M. Ugalde), Gaurko sindikalismoaz, eta Kooperatibismoaz izango dira ekinaldiak. Apirilaren 5etik 11ra, Atzo Gaur eta Bihar: Foruak, Ekonomia eta Europako bidean; Bitartean Liburu eta Diskoaren azoka zabalduko da; Baita Ikastoletako haurrek egin-dako eskularen erakusketa ere, pintura eta eskulturarena bezala. Euskal zinea ez da programatik kanpo geratuko, eta ihardunaldi batzuek egiteko asmoak dira. Bukatzeko, azkeneko astean (eguna ez da oraindik zehaztu), Kantasiao eder bat izango dugu; bertara Gorka Knörr eta Mikel Laboaren ondoan, Lluís Llach eta Pi de la Serra etorriko dira. Arrakastarik handiena opa diegu antolatzaileei, guztiz komenigarria bait da Bazko aguneko bezeretan, indarrak hartuz joatea.

ORTZADAR

18-an dantza eta kanta saio bat eskaini zuen Iruineko Ortzadar taldeak Gayarre antzokian. Jendea erruz joan zen, Gayarre leporaino bete arte. Le sakako dantzak hasi zuten saioa Lapurdiko Maskaradarekin bukatu zen. Bien tartean, Durango aldeko dantzak eta Huitziko Ingurutxoak osatzen zuten egitaraua. Kanta taldeak, gero eta goragoko abiadan, kanta sorta eder bat aurkeztu zuen, herrikoiak denak. Nahiz eta kanta denak euskaraz izan salbuespena egin zen Monteagudoko koplak batzuek kantatzeko. Koplen gaia Foruak dira, baina zentzu politiko handiarekin, lau probintzien batasunaren beharrez ohartuaz. Honek berez ezer berriarik ez ba dio esaten norbaiti begira dezala mapan nongo aldean dagoen Monteagudo. (Ez du, ez Ipar aldean arkituko).

ARAKAWA

Arakawa: litografía

Iruineako Elkar-ikustetan ezagutu ahal ukan genuen eta 1961-ez gero New Yorken bizi den artelari japonar Shusaku Arakawa-k 13 litographia zoragarri erakutsi berri ditu Barcelonako Galería 42-ean. Arakawa, egia esan, ez da artelari erraz bat. Hizkerak eta hauen araudiak hausten ditu, ez arte berri bat sortarazteko, artegintza kuestionatzeko baizik. Zenbateko dioenez, konzeptual bat da, baina ez garbizalea. Ezaugarri-sistema eta ezaugarri horiek erabiltzen dituen mentalitatearen arteko harremanetatik obra zail batzuk sortuko dira, hau da, ezaugarri horiek «irakurtzea» ere berez sortze-lan bat dela esan nahi dugu.

Egungo artegintzan, «jarrera» guztiz garrantzitsua duzu. Duchamp-engandik eta, batipat, arte konzeptual honen sortzaileengandik (Cage, Manzoni, Yves Klein, George Brecht, Robert Morris, Don Judd, Fluxus) abiatuki, arte lanaren adimen alderdiak garrantzi handia hartu du, sortzearen bultzagarri bezala.

Arakawa jarrera, bizikera eta jokaeretatik da abiatzen. Denentzako balioko luketen sistematik eta hizkerarik ez dela nahi du frogatu. Horretarako zenbait estilo darabil, ezer berri asmatu gabe. Dena erabil daiteke, toki orotan baita gauza berririk.

Haren koadroak logik eskakizunez daude eginak, ez sentipen eskakizunez. Zenbakiak, fletxak, orbanak, zerrendak, esaldiak, margoak eta edozein artistarengandik harturiko irudiak. Esaera bat («koadroa guztiz hutsa uztea erabaki dut»), berez kontraesan bat delarik ere, izan daiteke arte lan bat. Hark esana da: «Sistemak aurpegi bikoitzak direla adiarazteko, ez da hoberik beroriek absurdoraino erabiltzea baino». Haren obra, beraz, logika eta zentzurik ezaren («Non sense») artean dabil, hark bere koadroei eman ohi dien

kolore japonese zoragarri hori irakurlea deitzeko beste ezertarako ez bada ere. Haren litographiak lirik hoztasun gainezkakoaz dituzu.

PHOTOGRAPHIA HEZKETA BIDE

Photographiak, mende honen haseraz geroz, toki handia hartu du artistik hizkuntzen artean. Anitz artelarik erabili izan du eta orain ere darabil adiaraz eta komunika bide. Zein lehengo Duchamp, Man Ray, Dalí eta hiperrealistek zein oraingo konzeptualek hizkuntza hori darabilte. Gaur arte galeria askotan erakusten eta saltzen dira argazkiak eta oso garesti saldu ere. Baina komertzial alderdi hau utzirik, argazkia eskoletan nahiz ikastoletan hezketa bide izan daiteke, errealitatea jaso, ikusi, sakonki aztertukatu eta, gero, aldatzeko. Ikerketa bideak oso ugariak dira. Argazki makina bat haur baten eskuetan izan daiteke inguruko mundua aurkitzeko, edireiteko eta edertasuna norberegantzeko.

Argazkia hezibidea gerta daiteke

WINDSOR GALERIA BILBAON

Domingo Sarrey. Windsor
Galeria. Bilbao

Bilbaoko Windsor galeriak, bere giro buhame eta snob antzekoan, lan isil baina interesgarri bat ari du, bere bazkide eta bezeroei bertako eta aurrelari diren artistik hizkuntzak erakutsiz. Aurten ikusi ahal izan ditugu galeria horretan Domingo Samey irudi konstruktibista, Bañales mehatze expresionista eta Cándido Pérez indar eta irudimen handiko neorrealista. Gure zorionak hango zuzendari gazteari.

OTEIZA ETA OTEIZIANOAK

Oteiza ikusi nuen azken aldiz honela ziotan: Zertarako egin nik eskulturak, beste batzuk ari zaizkit nere ordeze egin eta? Oriotarrak arrazoia duela deritzat. Oteiziano gehiegi dakusgu bazterretan. Erakusketa, liburu eta liburuska askotan igerri daiteke artilar honen eragina, batzuetan neurri farregarrietaraino eramana.

Maisu haundien eraginatik askatzea, hizkera berriei arauak ipini nahiz kendu nahia artelari ororen lan dateke. Bestela, haseran igerri ez arren, arte lanaren heriotza etorri ohi da, kopia eta errepetitze hutsa.

Oteizak arrazoi du. Ikasleek gaizki ulertu diote eta hark nahi gabe (bere nortasun haundiak eraginik baike) eskola bat sortu da, ez artelari eskola, kopista eskola baizik, eta batzuetan, kopista txarrak. Heurentzako kalte!

Artea Herriarentzat

Hainbat alderdi eta jendeak hitzegiteko eta komunikatzeko askatasuna eskatzen diharduen garai historiko honetan guk, artelariok, artigraphoak, pedagogok eta arte kritikok gure hotsa entzun arazi nahi dugu arazo honetan.

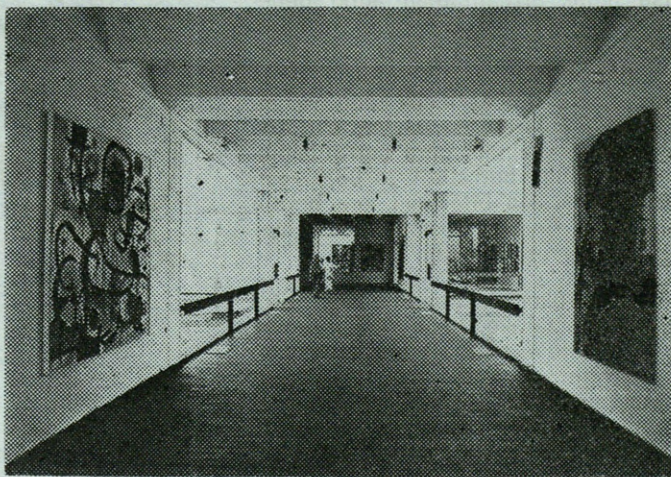
Egiazko askatasunak gizonaren kreatibitatea haunditu egiten baitu, obra berrien eta egoera berrien egile bihurtzen

baita. Maila orotan askatasun haundiagoa izatea komeni zaio arteari ere, hau denen lan izan dadin.

TANTRA, ARTEA, Joan Miro Fundacio-an

Fundazio honek Barcelona ekarri duen «tandre artearen» bilduma eder honi esker ikus ahal ukan ditugu, ez pentsamentu eta gogoeta sortarazten duten irudi batzuk, oriental askorentzat, Asiako Hego-Ekialdekoentzat batipat, extasis kulto baten oinarri diren irudiak baizik.

Tantra artearen eta erlijioaren agertzen bat da, beraz; eta oraingo honetan Indiakoa. 400 pieza ia (margoak, miniaturak, harriz zein zurez zein metalez egin eskulturak, ehunak eta beste zenbait gauza). Pieza hauek dituzu Nueva Delhin, Ajit Mookerjes zuzendari dela, irekitzekoa den «Tandra Museum» delakoan bilduko direnak; oso ongi eta xukunki presentatuak zeuden, katalan publikoaren miresteko. Erakusketa Londresen, Vienan, Copenhagen, eta Amsterdamen egina duzu.

Tantza artea, Joan Miro Fundacio-an

Baina sar ote gintezke du, mendebaldekoak, gure ideologia eta kulturarekin mundu berezi, irudiz eta indarrez beteriko horretan? Mendebaldeko garenez, ez dezakegu hain zuzen ere extasiaren mystika apreziatu, estetik alderdia baizik, ikusgarritasuna, irudien, margoen eta liraintasunaren indarra.

Edertasun honek, ordea, erlijios mystikara deitzen gaitu eta mystika honetan erotismoaren extasiak tokirik garrantzitsuenak ditu. Ikusle asko izan da eta honek esan nahi du zerbait.

EDORTA KORTADI

JUAN MARI IRIGOIEN: OILARRAK ETA PROMESAK (eta II)

Txilidak Martin Ugalderi dioenez eskultura bat izan daiteke subersibo. Txilidarekin batera, literatura ere subersibo izan daitekeen bezala. Celayak **harma bezala erabiltzen dut poesia** dio. Eta era berean erabiltzen duela literaturgitza deritzat Irigoienek. Postura pertsonala da, kuadro politiko eta talde batek galerazten duten postura pertsonala.

Irigoienen pertsonaiak prototipo gehiegizkoak dira. Eta prototipo hoiengazki azkarra **klisé** errazegia da. Patxi eta bere aitaren zuhurtasuna, Don Anselmoren aipaturik gabeko nortasun basatia, Don Esteberen formalismo maltzurra, Don Kosmeren **oinu maitea**, **handi zaitezenean dirua emanen diguzu**, eta **diru hortaz karitate gehiago egin ahal izanen dugu**.

Klise errazegiak dira agian, baina **klisé** hoiak errealitatean aurki genezazke. Hain xuxen ere, gure aldemenetik pasatzen dira egunero horrelako pertsonaiak. Horregatik, gure nobelagintzan azterketa serioak badu garrantzia (sikologiaren emana azertu gaberik dugu oraindik gure narratibagintzan) eta bide horretatik jo beharrean gara. Baina, eta bitartean, era berdin xamarreko (joeraz, noski) obrekin aurkitzen gara etengabe.

Idea orokorrak beharrezkoak dira literaturgintzarako. Ideia orokor hoiak ez dira izatean bakarrik kokatzen; baita herrigintzan (konstruzio mailan eta beste herrigintz garrantziagoko horretan), munduaren ikuspegi zabalean, norberaren ahuleziaren ulerketan. Guzi honen adierazpena ederrago edo traketzago dateke. Honetan datza hain zuzen ere kreatibitatea. Adierazpena. Esana. Agerpenaren balioa. Eta garaiari eguna, tokiari mingurua, norberak, idazleak eta kaleko soilak ikasi behar du adierazten, esaten, agertzen.

Kreatibitatea ez da idazlearena. Juan Mari Irigoienek behin adierazi zidanez, zail izango omen zaio beste nobela bat idaztea. Ez dakit hala gertatuko den, baina hala balitz, tamalgarri benetan. Irigoienek obra honetan esan dituenak, birpentsatzen baditu, sakontzen baditu, eta bere mundua esperimentatzen badu, ahaltsu izango zaigu beste fruitu onak, eta hau baino hobeagoak ere emateko. Irigoien, eta pertsona bezala, eta bihotz bezala, eta

inolaz ere trapu zikinak (trapu zikinak balira, gaitz erdi) «Triunfo», gurea ez den aldizkari batetan aurkitzen. Esan dezagun horrela jokatzeko duenak aspaldi haundian aurkitu zuela bere funtsa, eta guziona ezaguna dela.

Oinarri horrean atzetik ihardun zaigu Irigoien. Azpil eta Altza, Easa eta Donostia, Lipuzkoa eta Gipuzkoa. Simbolismo errezagia daiteke hainbestetan Irigoienena baina ezin uka liburu erraz batekin, Txilidaren hitzak betetzen ahalegindu dela. Azken azkenean, hizkuntz artistiko batzuk beste batzuk baino desarroilatuagoak ditugu. Agian, eta zenbait jende progre ikusi ondoren, eskultura ulertzerazago zaio jendeari literatura baino. Nik ez dut hala uste, baina tira! Nik uste dudana jendeak, zenbait jendek, nahiago duela progetzat jo, oinarriari heldu baino. Eta Irigoienek eskaintzen digun oinarria Euskal Herria da, bere prozesoa, haren paisajearen eta bihotzaren galtea.

Hala ere, Irigoien bezain tipo optimista batengan ez da hain harritzekoa irtenbide optimistak eskeintzea, eta bere Euskal Herriaren irtenbide optimista Patxi maisua da. Ezin da ahaztu ezta ere Irigoien Ikastola batetan iharduna dela irakasten.

Euskal literaturari buruz idealetan pentsatzen nuen orain artean. Baina gauden tokian, eta dugun egoera realen pentsatzen badugu, bide luzeak urratu behar ditugu, noski. Irigoienek nobela ez da definitibotzat jo genezakeena, ez eta guttiago ere. Baina Irigoienek bere mundua agertu digu. Azkenean, bere nobela ez da fabula bat besterik. Bere nobela Euskal Herria da, Irigoienek begiekin ikusia.

Eta ikuspegi hoiak interesatzen zaizkigu gaur egun.

Baina, eta literatura? Ari gara. Mantxo, baina ari gara. Lekukotza eta lekukotzaren interpretatzea. Gure euskal narratibagintza ez da oso progre izango batere progre ez diren ustez. Baina, eta guttienez, euskalduna da.

Eta amaitzeko, eta Juan Mari Irigoienek neureak bereak baino sarriago esatea barkatuko didalakoa, oilarren kukurrukua ez dadila euskal alorretan kanpokoa izan. Cucurruku bai litzateke.

Anjel Lertxundi

sentsibilitate bezala, apala bai da. Kaleko horixe bai duzu Irigoien.

Narratibagintzaz iharduten garenan, irakurriak gara milaka mundu, milaka era, milaka estilo. Ahaztu ezin duguna, zerbait irakurtzerakoan, irakurriaren sustraia nabarmentzen dugula, badakigula zein den frantses estiloa, eta zein ingeles espiritua. Ihardunak gara, eta ni ere lekuko, besterenak esperimentatzen. Villasanteri irakurri nion orain gutti: Gure tradizioa ezagutu behar da lehenengoz, gure literatura ezagutu behar da lehenengoz. Villasanteren proposamena badaiteke norbaitentzat txobinista izatea. Erabat aurkakoa, behintzat, esotikoa izatetik aparte, desfuntsagarri da. Eta desfuntsagarrietan ari zaizkigunak gehiegi pentsatu gabe ari zaizkigu edo-ta gehiegi pentsatuta. Funtsa ez bai da

GASTEIZEN

JOXU UGALDEREN Pintura erakusketa

Hilaren 18tik 31ra arteko bi asteen barruan, Joxu Ugalde bergararrak pintura erakusketa bat azalduko du Gasteizko «Casa del Cordon» (Cuchillerías kalean) delakoan.

Jose Mari Ugaldek —alias Joxu— 29 urte ditu eta Bergarako Eskola deritzan horretako partaide dugu. Hamar pintatzaile ari dira gaur egun Bergaran elkarrekin lanean, Simon Arrieta zenaren eragintzapean ez, agian, baina bai haren zuzperraldiaren ondotik, Joxuk, berak bestalde, 1972 urtean ekin zion pintatzeari, eta 1974 eta 1975 urteetan artearekiko filosofia eta teoria ikasketak egin zituen.

Baina, Joxu ez da —ez du nahi izaterik ere— teoriko bat. Gaur-gaurkoz, bere pinturaren «sarrerak» eta «irterak» arduratzen dute batipat. Zertan den eta zertara iris daitekeenaren barne-miaketan ari da, zuhur eta afaneriarik gabe. Bere iharduna ere erabateko apaltasunaren lekuko dugu:

Mendebaleko artea ez da dekadente (indar aurrerakoiak askatzen ditu), ez ta burges ere. Bere mamia gordetzen eta bere egitekoa betetzen du, egiteko «alperreko» eta «asozial» ote? Artista-rengan bere gorputza espresatzen da, edertasuna gorputz batez bizitzea baita, poliki poliki, definizio, eskema eta erakundeek hiltzen ari zaizkigun gorputzaz.

Eta jarraitzen du: **Erakusketa batek, gizarteari zuzendua zaionez, erresponsabilitate handi bat eskatzen du. Gizarte teknologiko honi dagokion artea abstrakto da, noski, eta figuratibo nere lana, alderantziz; geroari BAI eta lehenari EZ esateko adina heldutasun ez duelakoz, agian.**

Joxuk, aitortu digu aitortu —bart afaltzen egon dela konta ziezagukeen bezain errazki— abstraktoa ere zertxobait landu duela, **baina ez nauk jarraitzen ausartu.**

Joxuk hogeita hamabost koadro aurkeztu ditu Gasteizen. Bere obra hor dago, hitzak sobera daudeke. Elkarriketakoa amaituz diotsat:

—Ezin deuat jarraitu. Ez diat pinturaz ulertzen.

—**Ezta nik ere!** —erantzun dit bapatean, jator, zintzo, inolazko sofistikapenik gabe.

Noski, pinturak badu bere berezko hizkuntza. Eta ez da beti, gutienetan baizik, literatur hizkuntzaz esplikatu daitekeen gauza.

KOLDO OLAZABAL

Apirilaren 4ean Arraten

TXISTULARI EGUNA

Juanito Larrinagaren omenetan

Datorren igandean eratuko da Eibarren Txistulari Eguna. Honako egun hau irailaren 28an eratzeke zen, baina

egun hartan —Euskal Herri guztiko geldiune orokorra zela eta— ez zen batere txistularirik azaldu. Oraingoan, berriz, hirurehundaka txistulari biltzeko dira, Euskal Herri guztirik iritsiak.

Txistulari Eguna hau Juan Larrinaga txistulari bermeotarraren omenetan eratuko da, bere txistularitzako berrogei urte betetzean.

Egunaren antolaketa Eibarko S. C. R. Arrate eta Club Deportivo direlako elkartearen ardurapean datza, Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintzialaren dirulaguntzapean eta Eibarko Udala zein Gipuzkoako Diputazioaren babespean.

EGITARAUA

Goizeko 10etan txistularien bilera Estazio kalean. Ondoren kalejira, Untzagaraino.

12etan. Txistulari Kontzertua Untzagaraino kioskuan, J. M. Gonzalez Bastida jaunaren zuzendaritzapean, E. Larrinaga, I. Ansorena, R. Laskurain, J. Larrinaga, D. Iriarte eta beste hainbaten obrak aurkeztuz. Ondoren, Bermeoko Txistulari Bandak —Larrinaga aita-semeek osatua— Gorosarriren «Idiarena» joko du.

13,30etan, Txistularien Bilera Arrateko Ermitan, ez baita alferrik berau Euskal Herriko Txistulari Elkartearen zaindaria.

14,30etan anaiarteko bazkaria Kantabria jatetxean, Juanito Larrinagaren omenetan, eta, arratsaldeko 6,30etan, erromeria Untzaga plazan.

LIBURUAK MORGAN

Bilboko Cinsa editorialak Salgariaren **Morgan** izeneko nobela argitara eman du berriki, gaztetxoentzat propio moldatzen ari den liburu sortaren gehigarri.

Nork ez ditu, gero, Emilio Salgariaren liburuak gaztetan irakurri? Abentura nobelak betidanik izan dute arrakasta handirik irakurle gazteen artean. Salgari italiarra (1863-1911) idazle kla-

sikoenetako bat dugu abenturetako nobelagintza honetan. Bere «Korsaria Beltza», «Itsasoko Errege», «Sandoval», «Azken filibusteroa» eta beste hainbat ezin ezagunagoak dira, mutikoen artean batipat.

CINSAk, ordea, titulu ezezagunago bat aukeratu du, agian, euskaratzeko orduan. Dena den, hautapena ez da nola-nahi egin, neska-mutikoen hazkuntzari dagokiokkeen aukerakoena eskaini nahirik baizik, entretenigarri izateaz gainera, nolabaiteko mezu bat ere eman ahal dezan.

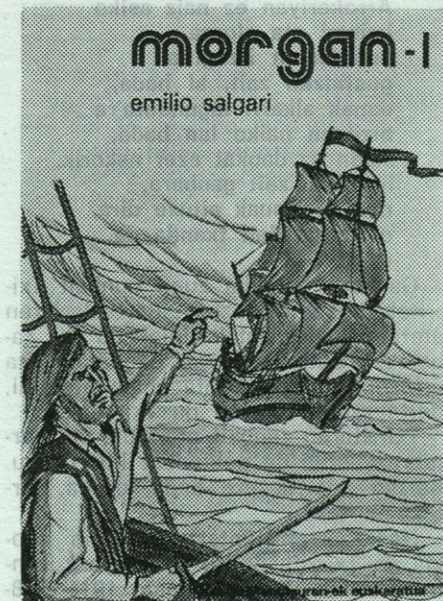
«Morgan» izeneko hau bi aletan aterako da, irakurle gazteei luzegi gerta ez dakien. Orain azaldu da aipatzen dihardugun lehen alea, eta datorren astean bigarrena agertuko omen.

Itzulpen lana Xabier Mendigurenek egin du, maisuki egin ere. Liburu hau ahalik eta errazen izan daitezen nahi luke editorialak, hamar-hamabi urteko neska-mutilentzat bereziki, eta koordinada honetan enkargatu zitzaion lana Xabierri, ikastolako irakasle, euskara menderatzaile eta pedagogiaz hornitua denez gero.

Honelatsu, Xabierrek produkto on bat lortu duelakoan gaude, hiztegi labur batez, ez beti orijinalari erabat lotua, baina bai berak nahiko ondo ezagutzen duen irakurlearen argi eta interesgarri.

Gazteenganako propio burututako sorta honen barruan, CINSAk argitara emanak ditu iadanik «Robinson Crusoe», «Heidi» eta honako «Morgan» hau. Laster argitaratzekotan berriz, «Tom Sawyer-en Ibilaldiak», «Tom osabaren borda», «Robin Hood», «Berrito ere Heidi» etab. etab. Bai eta Julio Vernereren obraren bat ere, zeren Joseba Gereñok ondo asko dioenez, euskaraz Vernereren obra batto bat ere ez edukitzea lotsagarri baita.

A Lan eskerga Gereñotarren zuzendaritzapean CINSAk emeki-emeki moldatzen diharduen liburu sorta hau, gaztetxoaren literatur mota dugu-ta, seguruenik, euskarazko irakurgariaren arteko ahul eta makalena.

Ustu ezin zan ganbara

ANTONIO ZAVALA, S. J.

USTU EZIN ZAN GANBARA

(TXIRRITAREN ZENBAIT BERTSO TA GERTAERA)

Txirritaren bertso eta abarrez moldatutako hiru liburu bazituen lehen ere AUSPOA Liburutegiak. Liburu hoietako bertsoei esker, jaialdi ederrik eman digute azken aldi honetan Xabier Lete eta Antton Valverde.

Txirritari buruz idazteko guztiak idatzia zirela uste genuen. Baina ez, laugarren liburu bat argitaratu digu A. Zabalak. 1936garren urteko Bertsolari-egunean txapeldun atera ondoan esan zuenaz gainera, asmatu du Zabalak liburu honentzat izena.

**Arrokeriyan ez naiz asiko
irrintzi eta algara,
umildadian itzegitia
gustatzen zait, al bada,
danak alkarri lagunduta're
bizitzen naiko lan bada;
salan ez daukat ezer askorik,
iya ustu zait ganbara,
nere bertsoak aituxe dira,
orain gaztien txanda da.**

Ganbara haundia zuen nonbait Txirritak, hustu ezinezkoa. Bertsolariaren ateraldia alderantziz ipini du A. Zabalak: «Ustu ezin zan ganbara». Eta arrazoi du. Ezin konta ahala ateraldi, gertaera eta bertso du Txirritak.

Txirritaren zenbait ateraldiz eta gertaeraz betea da gehienbat liburu hau. Bertso ederrik ere bada, ordea, tar-teka-marteka.

Neskazarrak tentatzen bezain ego-kia da Txirrita politikaz bertsoak kan-tatzerakoan. Besteak beste 1914-1918-

garren urteetan izan zen Europako ge-rraz paratu zituen hamabi bertso eder azaltzen dira liburu honetan.

Bizi bizirik zuen Txirritak Euskal Herriarenganako maitasuna. Hala kanta-tu zuen Canovasen emaztea ikusi zuen batean:

**Il da Cánovas, fuera Cánovas
pikaro gaizki eziya,
galdu zituen gari-zelaiak,
gallendu zaio sasiya;
galdu zituen ipar garbiyak,
gallendu trumoi nasiya,
galdu zituen fueruak eta
Jaungoikuaren graziya,
galdu zituen bizi-lekuak,
galdu du bere biziya.**

Euskadunoi foruak kendu zizkigun Cánovas hiru tiroz hil zuten Arrasa-teko Santa Agedan, 1897garren abuz-tuaren 8an. Gernikan beste honako hau eskaini omen zion:

**Iru gizon pikaro
gu saltzen zebiltzan,
aiekгатikan gaude
orain gauden gisan;
geroztik etzuten bik
osasunik izan,
irugarrena berriz
Santa Agedan il zan.**

AUSPOA Liburutegiak egin du bere biltze lana. Gaztetxoentzat liburu po-lit bat moldatzeko hainbat gauza bada hor lau liburu hoietan. Ea nork hel-tzen dion lan horri?

Bilintxen Omenez

BILINTX TXAPELKETA

Aurten BILINTX zenaren heriotzaren ehun-urtea dela eta, DONOSTIAKO AURREZKI KUTXAK txapelketa bat antolatzen du Euskal Herriko 2garren mailako bertsolari guztientzat; txapel-keta hortan sartu nahi duten guziek apirilaren 15erako eman bear dute be-ren izena.

«BILINTX»-SARIA
EUSKAL ETA GAZTEL
ALDIZKARIETAKO IDAZLEENTZAT

1. Indalezio Bizkarrondo (Bilintx) ber-tsolariari buruz, euskeraz nahiz gaztelaniaz idatzia behar dute izan lanak.

2. Edozein egunkari-aldizkaritan eman daitezkeelarik, epe honen barruan argitaratu beharrezkoak dira: 1976-ko martxoaren 12tik urriaren 15 bitartean.

3. Idazle bakoitzak nahi hainbat idaz-lan bidal ditzake.

Idaz-lan bakoitzeko hiru ale behar dira igoz, zein aldizkaritan eta noiz argitaratua izan den adiraziz.

4. Idaz-lanak aurkezteko epea, urte ontako urriaren 31an bukatzen da.

5. Bai euskarazko bai gaztelaniazko idaz-lan sarizatuak, ordain hauk jasoko dituzte:

1. 20.000 pezeta, irabazi-agiria eta oroigarri domiña.

2. 15.000 pezeta, irabazi-agiria eta oroigarri domiña.

3. 10.000 pezeta, irabazi-agiria eta oroigarri domiña.

4. 5.000 pezeta, irabazi-agiria eta oroigarri domiña.

6. Bi epai-mahai eratuko dira; eus-kal lanak eta gaztelaniazkoak be-rezki aztertuak daitezzen. «Bilintx»-en ehunurtegarrengo oroit-ospaki-zunaren antolatzaile den batzor-deak izendatuko ditu epai-emale-ek; euskal-jakintza gaitetan itzal haundiko direnen artetik aukera-tuak.

7. DONOSTI-AURREZKI-KUTXAK libu-ru bat argitaratuko du saritutako idaz-lanez; bertan bilduko dira ere epai-mahaikoen iritziz mereziga-rrien daitezkeenak.

BILINTX SARIA

1. Gai jakiña izango dute bertsoek: amodioa; alegia, amodiozko ber-tsoak izango dira.

2. Lau sari banatuko dira:

1. 20.000 pezeta, irabazi-agiria eta oroigarri domiña.

2. 15.000 pezeta, irabazi-agiria eta oroigarri domiña.

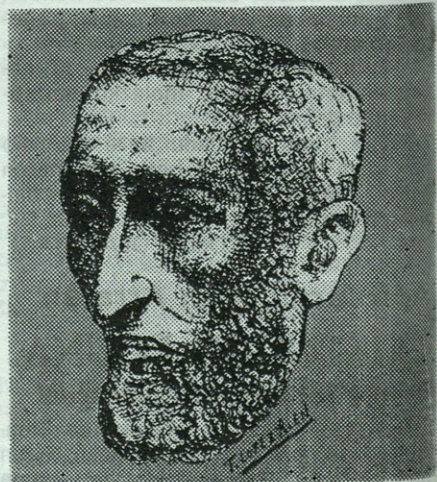
3. 10.000 pezeta, irabazi-agiria eta oroigarri domiña.

4. 5.000 pezeta, irabazi-agiria eta oroigarri domiña.

3. Bertsoak, herri literaturaren mai-lakoak eta eskolakoak izango dira.

4. Bertso sail bakoitzak, gutxienez sei bertso izango ditu.

5. Bertsoak argitaratuak izango dira, nahiz bertso-paperetan nahiz edo-zein aldizkaritan, agiri honen egu-

netik aurtengo Urriaren 15 garrena arte.

6. Egileak, bertso saila noiz eta nun argitaratu duen, saihestu batean idatziko du.
7. Egile bakoitzak, nahi dituen bertso sail guztiak bialduko ditu.
8. Bertso sailak bialtzeko epea, aurtengo Urriaren 31an bukatuko da.
9. Epai-mahaikoak, Donostiako Aurrezki Kutxa Munizipal honek eta Euskaltzaindiak aukeratuak izango dira.
10. Sariak noiz eta nun banatuko diren, aldizkarietan eta garaiz adieraziko da.
11. Bertso guztiak liburu batean argitaratuko dira.

OHARRA: Caja de Ahorros Municipal de San Sebastián - Obra Cultural.

Guetaria, 9-11 - SAN SEBASTIAN helbide honetara bidali behar da dena.

Debako Arte Eskola

Noizik edo behin Debako Arte Eskolaren barrena bisitaren bat edo beste egin izan duenak badakike jakin hango lan joriaren berri. Hala ere, aspalditxoko urteotan Deban kokatua dugun arte langintzak ez du izan —Euskal Herriko beste edozeinbat gauzak bezala— behar eta merezi hai-nako zabalkunde eta ezagupenik.

Egia da, bai, han hemenka —zenbait herritako euskal asteetan, esate baterako— hainbat erakusketa egin ahal izan dela, baina beti ere gaiz, molde zein oparotasunez arras murriztuak, muestra bilduma batek ezin bestean jasaten duen muga eta baldintza guztiekin.

Bada, bestalde, edozeinbat jende interesaturik, Arte Eskolaren emaitzen berri guti zein asko dakiena, eta, nahiz-eta gogoz lantokiak ikusi nahi izan, bertara joaten —artistak lanean dihardutela ez asaldatzearen edo— ausartzen ez direnak.

Egiazkoak baino ustekoak diratekeen oztopo hoik ezeztu gurarik, eta nolabait komunikabide bat erraztu nahian, Debako Arte Lantoki hoitan ari diren langileek erakusketa monografiko batzuk eratzea erabaki dute, zenbait asteren buruan laupabost gaitako materiala agertaraziz.

ERAKUSKETA MOTAK

Lehen erakusketa martxoaren 26tik apirilaren 3ra egongo da zabalik, eta grabatuez osatua izango.

Bigarren erakusketa txartelgintzari

atxikia izango zaio (kreaio lana, ondoko prozedura etab.), eta geroztikoak fotografia, zeramika zein haurren liburuaren ilustrazioak eta besteak.

Erakusketa hauk epeka epeka moldatuak izango dira, eta guztiak Sanjuanetarako edo amaituko.

Erakusketak muntatuak dirauten artean egunero zabalduko zaizkio publikoari. Astegunetan iluntze aldean, eta larunbat eta igandeetan, aldiz, 5etatik 9etara.

Hitzaldi sailak Deban

Lerro hau argitara orduko hasia da Deban bertako ikastolaren eragintza-lean eratutako lehen hitzaldi saila.

Lehen sail hau **Euskara eta Ikastola** delako gai nagusiari buruz izango da, Gipuzkoako Ikastolen Elkarte Batzaren inguruan ari den zenbait hizlari-eman.

Martxoaren 26an, Paulo Agirrebaltzategi, JAKIN editorialeko zuzendaria, **Euskara: egungo hizkuntza** gaiaz mintzatua da iadanik.

Hilaren 31an, Luis M. Mujikak **Bilinguismoaren arazoa** aztertuko du. Apirilaren 2an, Andu Lertxundik, Zarauzko Ikastolako zuzendaria, **Ikastola euskal erakunde bezala** azalduko du, eta, azkenik, apirilaren 7an, J. Martin Apalategi, Ondarroako Ikastolako zuzendari dena, **Euskararen Irakaskuntzaz** mintzatuko da.

Lau hitzaldiok ikastolako geletan eratuko dira, eta gaueko 9tan hasiko.

BIGARREN SAILA

Bigarren hitzaldi saila aste sanduaren ondotik eratuko da.

Oraindik ez da programa guztiz moldatu, gaiak eta hizlariak erabat izendatzeka daude, baina badirudi bigarren sail hau haurraren psikologi progresiboari buruz izango dela, sei urtetik hamabi urtera arteko adinaren barrena batipat.

Euskaltzaindiaren etsaminak

Apirilaren 3an, arratsaldeko 4etan, Euskaltzaindiaren lehen mailako etsaminak eratuko dira Arrasateko Teknik Ikastegian.

Jaialdiak

ZESTOAN

Apirilaren 3an kanta jaialdi bat eratze-ko da Zestoan, bertako ikastolaren alde.

Gorka Knorr, Jon Bergaretxe, Lupe, Xabier eta Gontzal Mendibil kantari-ek hartuko dute parte.

Giputzik batere ez beraz, Zestoako emanaldian. Eta Jon Bergaretxeren lehen saioa hainbat hilabetetako gaixo-aldiaren ondotik.

Elizondo Zineman, gaueko 9,45etan.

BERGARAN

Apirilaren 10ean «Erramu Zapatua» dela eta, berriro nahi lukete bergar-arrerrek sasoi batetako jai giroa erabe-rritu.

Hau dela eta, bertsolari saio bat muntatua da dagoeneko. Egileor, Gorrotxategi, Lopategi, Agirre, Lazkano, Mattin eta Lazkao-Txiki bertsolari-ek ihardungo dute, beti-betiko Jose Mari Iriondo Loiolakoaren gidaritzapean.

Atsedendian, Donostiako ARGIA taldeko txaranga arituko da. Oker ez bagaude bergararrak izan ziren lehen aldiz trikitilari saioa jaialdi batetan sartarazi zutenak. Geroztik amaika tokitan errepikatu da. Gaude zain ea zer gertatzen den txaranga azaltzearen ideia berri honekin.

HAN ETA HEMEN

Lasarteko LANDABERRI —haur-tal-deak bere jaialdia ematekoa du, han eta hemen. Martxoaren 26an, Azpeit-ian; Apirilaren 4ean, Donostiako Tea-tro Principen; apirilaren 10ean, Arra-saten.

Eibarra, Iruna eta abarretara ere iri-tsi nahi luke.

Lan-uzteak direla eta ikastolako kuo-tarik ezin ordaindu dutenentzat diru piska bat biltzea da asmoetarik bat.

HERNANIN

Martxoaren 28an, goizeko 11etan Hernaniko Young-Play dantzalekuan jaialdia Michelingo langileen alde.

Honako hauek abestuko dute: Ur-ko, Gorka Knorr, Hiba Rekondo eta Lupe kantari-ek.

LUZAIDE (Valcarlos)

Bazkoz «Bolant-lantzak».

Ekualdun eta berte anitzentzat den egun berexi huntan, Luzaidean urte oroz bezala, Bolant-lantzak ukanen di-tugu.

Joan-jina bide beretik egin gabe eta gainera eskualde berriak ezagutzeko, jin zitezkea IRUÑETIK-Orrian (Ronces-valles) barna; eta Donibane Garazin gaundi itzuli.

Dantzaldiak: 12etan eta arratsalde-ko 5etan.

Manifestazioa "Residentziaren" alde

Goierriko jendeak ez daduka txantxik; behar dan haren eske ez eta zalantzik, gauzak etzeukan eta mugitzeko antzik; sutan jarri ezean ez da urtzen gantzik.

Gaixotegi bat dugu eskatzen duguna, orain dela bi urte agindu zaiguna, eta heldu denean hasteko eguna sala nahi genuke hitza jan diguna.

Gure eskubideak len ere askotan aitatu izan ditut nik nere bertsotan; osasuna dugu bat bat izatekotan zertarako besteak hau ukatzekotan.

Ilkusirik Goierriko abeleria ikusirik Donosti aldeko biria eman behar bazaio bakoitzai beria onartu beharko da gure eskaria.

Gonbaraziotxo bat oso nabarmena Pentsa Gazteiz aldera begira gaudena; hemen gertako balitz han gertatu dena biden hilko litzake jenderik gehiena.

Tristura ematen du hori jakitiak, poza emango luke lanai ekitiak gurasoen biltzar da beste elkatiak berdin enpresa jabe eta alkatiak.

Kapritxoz ez dugu guk atera zarata baizik behar bizian agertzen gerata gainera ez al zegoen tratua zerrata? Herria zapaltzen da majin bat erata.

Agindu zigutena ukatuta kito gu berriz lehenean bizi ala ito aitzaki ahul batzuk ipini ta listo on itxuran badabil majina bat gaizto.

Baina guk ez diegu pakean lagako gezur-saltsa ixilik ez dugu tragako nahiz eta ipini sasiak trabako bizi truke hoinbeste ez dugu pagako...

Donostikoak ere egin du gainezka beraz arrazoiz dugu guk berria eska keja ta dira horko moja eta neska gaixuak pasiluan lekurian ezta!

Ez da errespetatzen pertsona arruntik eta soluzioa legoke urrutik ez utz ihes egiten Goierri barrutik bestela geuk pagako deguta larrutik.

Bildu ginen hogeit bat mila eta gehio orain baiezku da hau dela merio, hortatik atera dut zenbait ondorio: burruka egin behar! Zer erremerio!?

ELORRI-ARANTZA

Maitekeria azala dogu maitasuna da bihotza Margolariak margotu ez dun bardin gabeko baratza. Maitekeria hilkorra dogu Maitasuna da bizitza Herriarentzat lore barri bat Itxaropenen zuhaitza.

Txoriak baizen maitea zaitut pozezko Udabarria Maitatzen zaitut mendi azpian pil-pil zauden iturria Baina bihotzak eskatuten du maitien irri parria Berak bakarrik asetu leike Maitasunen egarria.

Zelai ta baratza, eztigai bila, erleak lorai musuka Maite esnale ditugun lorak ipar haizetan besarka Nere maiteaz oroituztarian ene bihotza gainezka Berak bakarrik hornitu leike bion arteko sehaska.

Horra sehaska, maitasunaren lehenengo ames gosua Sor lekuaren babes samurra lora barrien pausua. Zuk laztandu ta hazi zenduan geroaren gurasua maitasun bidez eroateko Herri baten arazua.

Zehaskatxoa, bilin da balan poliki dabil jostari Lo lo bihotza dirautza amak Jaio barri dan haurrari Eta haurtxoa lotara doa aingerutxoan geznari indar barri bat damotsolarik herri baten geroari.

Sukaldetxoan sehaska zahar bat aspaldian ixilduta Lore barrien irri parria zelangoa dan ahaztuta Atsegin hutsen zaletasunak ez al zagoz baztertuta? Berriz abestu "lo lo bihotza" bestela gagoz galduta.

Atsegin hutsez bizi nahi dogu maitekeria besarka Maitasunezko bizitza dogun sehaskatxotik iheska Maitasunaren sendagai zaran lora barrien sehaska Gazteriarri kendu eiozu haurtxoek damotzen kezka.

Seaskatxoan irri samurra diruz ezin lei erosi eta euskaldun anai-arrebak kontuan gaitzen jausi Gure herriaren biharko ona gura badogu ikusi sehaskatxoan euskal giroan haurrak bildur gabe hazi.

BALENDIN ENBEITA

gipuzkoa- erriakin gaude

Erria ondo baiño obeto ezagutzearren, edonun sakabanatuta, Donosti ta Gipuzko-lurralde zear, oraingoz, 60 lantegi dauzkagu, aurki geitzeko asmotan.

Baiña guk, DONOSTI-AURREZKI-KUTXA'k, bertan izateaz gaiñera, erkide izan nai genuke, Gipuzko-erriko diru-kezka, gizarte ta jakintza-arlo ta larri-aldietan lagun egiñaz. Bertako gizakiakin artu-emanak izan eta auen buru-austek argitzen alegindu. 1879 garren urtean jaioak gaituzute ta ia 100 urteko bizi-laguntza daramakigu.

Itxaro ba gudan!

Donosti-Aurrezki-Kutxa

ZURE BEREBILLAREN ETXE-IZENA BEIN TA BERRIRO BURURATZEN BAZAIZU OKER ZABILTZA

Zure berebilla hartzen
dezunean, etzera batera arduratzen
dabilen bitartean. Orduak eta zer
eramanak bakarrik sartzen dira
zure asmoetan.

Baina halako batean gelditzen
baldin bada?

Orduan bai oroitzen zerala
zure berebilarren etxe-izenetazi!
Zer gertatuko zait aurrerakoan?
Hori galdetzen diozu zure
buruari.

Zure berebilarren markak
lasaitasunik ematen al dizu?
PEGASO 'k bere etxeko
berebilletan ziurtasun osoa du, ta
luzaro itraungo dutelakoan lenbiziko
urteak seguru azpian jartzen ditu.

Gure izenakin oroitu
etzaitezen, bi urteko garrantia
ematen dizugu.

Lenbiziko urtean, zenbait km.
egin dituzun begiratu gabe,
PEGASO'ko garrantiak berebilarren
zati guztiaz erantzuten du.

Hori gutxi baltz, aurreneko
sei hilabetetan garranti honek
esku-lana ere ordaitzen du.

Bigarren urtean, garranti
azpian gelditzen dena hau guztia
da: bastidorea (lanak ENASA'k
eginde), blokea, ziguenala,
kulatak ta atzeko zubiko karkasa.

PEGASO'koak pozez beteko
gaituzu gure izenetaz oroitzen ez
bazera, berebili berria erosteko
asmotan ez baldin bazade,
beñipein.

Pegaso

